

Gender "O"

Michaela Čapková

Bakalářská práce
2013



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav designu oděvu a obuvi
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela ČAPKOVÁ**
Osobní číslo: **K10091**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design - Design oděvu**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Gender "o"**

Zásady pro vypracování:

Výtvarné zpracování a realizace finálních návrhů, cca 5–7 modelů. Technická a teoretická příprava projektu, sběr potřebných informací a vyhotovení práce dle zadaných parametrů. Celou práci také odevzdat na CD-ROM v elektronické podobě. Prostudování a analýza dostupných materiálů a informací, vlastní závěry.

Rozsah práce: Výtvarné řešení designu oděvu ve variantách, finální řešení, výběr materiálů, stříhové řešení, realizace vybraných oděvů, výtvarná dokumentace. 10 stran textu na téma teoretické části, cca 20 stran přípravné skicy a fotodokumentace, vše A4. Odevzdejte ve 3 stejnopisech v pevné vazbě.

Rozsah bakalářské práce: viz zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/umělecké dílo
Seznam odborné literatury: viz příloha

Vedoucí bakalářské práce: MgA. Mária Štraneková, ArtD.
Ústav designu oděvu a obuvi
Datum zadání bakalářské práce: 10. prosince 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 17. května 2013

Ve Zlíně dne 12. prosince 2012

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka



doc. Mgr. Ivan Titor
ředitel ústavu

Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

- 1) Beasley, C., *Gender and sexualities: critical theories, critical thinkers*, 2005, London: Sauge, ISBN: 0761969799
- 2) Bem, S.L., *The lenses of gender: Transforming the debate on sexual inequality*, 1993, London: Yale University Press, ISBN: 0300061633
- 3) Bolich, G.G., *Conversing of gender*, 2007, Lulu.com, ISBN: 0615156703
- 4) Davies, Hywel, *Modern menswear*, 2008, London: Laurence King, ISBN: 9781856695404
- 5) Fafejta, M., *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*, 2004, Věrovany, nakladatelství Jana Piszkiwicz, ISBN: 8086763066
- 6) Foucault, M., *Dějiny sexuality I.*, 1999, Praha: Herrmann a synové
- 7) Jandourek, Jan: *Úvod do sociologie (Introduction to Sociology)*; 1. vyd. 2003. Praha: Portál; ISBN 80-7178-749-3.
- 8) Janebová, Radka, *Sociální problémy z aspektu gender*, 2009, Slezská Univerzita v Opavě, Fakulta Veřejných Politik, Ústav pedagogických a psychologických věd, ISBN: 8072485288
- 9) Jones, Terry, Mair Avril, *Fashion now*, 2005, Taschen, ISBN: 9783822840757
- 10) Lippa, Richard, *Pohlaví: příroda a výchova*, 2009, Academia, ISBN: 8020017194
- 11) Maříková, H. Ied. I. 2000. *Proměny současné české rodiny: rodina-gender-stratifikace (Transformation of contemporary Czech family: family-gender-stratification)*.
- 12) Mead, Margaret, *Pohlaví a temperament u tří primitivních společností*, 2010, Sociologické nakladatelství, ISBN: 8074190366
- 13) Oakley, Ann, *Pohlaví, gender a společnost*, 2000, Praha: Portál, ISBN: 8071784036
- 14) Peacock, John, *Mens fashion: the complete sourcebook*, 1996, London: Thames and Hudson, ISBN: 0500017255
- 15) Stevenson, N., J., *Kronika módy, 1800 1870 1940 1960 1980 2020: kdo udává ton nejslavnější modní ikony a návrháři*, 2011, Praha: Fortuna Libri, ISBN: 9788073215705
- 16) Smetáčková, I., Vlková K. (eds.) (2005). *Gender ve škole - příručka pro vyučující předmětů občanská výchova, občanská nauka a základy společenských věd na základních a středních školách*. Praha: Otevřená společnost.
- 17) Valdřová, J., *Gender a společnost*, 2006, Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, ISBN: 8070448083
- 18) Zábřorská, Kateřina, *Variace na gender: poststrukturalismus, diskurzivní analýzy a genderová identita*, 2009, Academia, ISBN: 8020017526
- 19) Lipovetsky, Gilles, *Říše pomíjivosti*, 2010, Prosor, Praha, ISBN: 9788072602292

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně10.5.2013.....



.....
Jméno, příjmení, podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce požítovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnožení.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Gender. Muž - žena. Hra přírody. Tato slova dle mne nejlépe vystihují tematiku, které jsem se rozhodla věnovat v rámci své bakalářské práce.

Zabývám se genderovou identitou ženy a muže. Vycházím z jejich principů, vzájemných vztahů, rolí, v souvislosti s oděvem, historií a zažitými pravidly v oblékání. Koncept mé práce je zaměřen zejména na genderovou identitu „Agender“ (neboli genderless, non-gender), kdy jde o nesoulad mezi psychickým a biologickým pohlavím. Dotyčná osoba se i celý život ve své genderové identitě hledá, a často tíhne k označení „genderově neutrální“, neboli „bezpohlavní“.

Z těchto termínů plyne také název mé kolekce „O“, což je genderový symbol pro „bezpohlavnost“.

Neusiluji o zpracování vysoce odborného, filozofického přehledu k tematice genderu, ale chci nabídnout i lajkovi povědomí o této konkrétní genderové identitě, prostřednictvím pocitů takto smýšlející osoby a jejího příběhu, promítnutého do mé kolekce.

Klíčová slova: genderová identita, gender, agender, genderqueer, gender-less, non binární, unisex

ABSTRACT

Gender. Man - woman. Game of nature. These words according to me best describe as my theme, I decided to devote part of their thesis.

I deal with gender identity for women and men. Proceed on their principles of mutual relations, in connection with clothing, history and well-established rules of dress.

The concept of my work focuses on gender identity "Agender" (or genderless, non-gender), when there is a mismatch between psychological and biological sex.

The person concerned with the whole life of their gender identity seeking, and often tends to indicate a "gender-neutral", or "sexless".

These terms also goes by the name of my collection "O", which is the gender symbol for "neutrality".

I do not seek treatment highly professional, philosophical overview to the topic of gender, but I want to offer uninformed person awareness of this particular gender identity, through feelings so minded person and her story, projected into my collection.

Keywords: gender identity, gender, agender, genderqueer, gender-less, non binary, unisex

Motto:

„Ženou se člověk nenarodí, ženou se člověk stává.“

Simone de Beauvoir

„Móda je jazyk.“

A.F. Vandevorst

Děkuji slečně J. za poskytnutí rozhovorů pro nezbytné podklady k mé bakalářské práci. Také děkuji rodině a přátelům za podporu a povzbuzení v průběhu jejího vzniku, taktéž vedoucí ateliéru Mgr.art Márii Štranekové, Art.D a PhDr. Daně Lapšanské za odborné konzultace. V neposlední řadě patří mé velké díky fotografce Tereze Ondruškové a kameramanovi Martinu Cenklovi, taktéž modelce a modelovi za velkou pomoc v tvorbě dokumentačních materiálů k mé kolekci.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 GENDEROVÁ IDENTITA.....	14
1.1 SEZNÁMENÍ S POJMEM.....	14
1.2 AGENDER IDENTITA A INSPIRAČNÍ PŘÍBĚH.....	17
2 GENDER A MÓDA LET MINULÝCH.....	21
2.1 PŘELOM STOLETÍ A POIRETOVY KALHOTY.....	22
2.2 DVACÁTÁ A TŘICÁTÁ LÉTA „À LA GARÇONNE“.....	24
2.3 „HUBENÁ“ ČTYŘICÁTÁ.....	27
2.4 PADESÁTÁ LÉTA, T - SHIRT A JEANS.....	28
2.5 „KVĚTINOVÁ“ ŠEDESÁTÁ A UNISEX.....	30
2.6 SEDMDESÁTÁ LÉTA A „DEKÁDA ZAPOMENUTÉHO VKUSU“.....	32
2.7 „CHAMTIVÁ“ OSMDESÁTÁ.....	35
2.8 „POSTMÓDNÍ“ DEVADESÁTÁ.....	37
3 GENDER A MÓDNÍ SVĚT SOUČASNOSTI.....	42
3.1 ČÍM JE PRO NÁS ODĚV V DNEŠNÍ DOBĚ?.....	42
3.2 GENDER VLÁDNE MÓDNÍMU SVĚTU.....	43
3.3 MODEL(KA).....	47
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	51
4 KONCEPT KOLEKCE.....	52
5 POPIS JEDNOTLIVÝCH MODELŮ.....	63
III PROJEKTOVÁ ČÁST.....	72
6 FOTODOKUMENTACE.....	73
ZÁVĚR.....	85
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	86
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	87
SEZNAM PŘÍLOH	

ÚVOD

Již v úplných počátcích hledání tématu k mé bakalářské práci jsem věděla, že se chci zabývat tematikou z oboru lidské psychologie nebo sociologie. Už dlouhou dobu si totiž kladu spoustu otázek z různých oblastí těchto oborů a zajímá mne jejich propojení s oděvem.

Bakalářská práce mi tedy současně poskytuje prostor k nahlédnutí do oblasti zcela jiného studia a také poněkud jiný přístup ke kolekci.

Původně jsem se chtěla zabývat lidmi, kteří jsou asexuálně orientovaní. Celou práci jsem tedy pojala jako výzkum, na základě osobního setkání a vyplnění dotazníku s takto orientovanými lidmi. Jako svůj výstup jsem chtěla představit oděvní kolekci inspirovanou právě pocity asexuálů a jejich individuálním smýšlením a pohledem na okolní svět.

Toto byla má původní vize až do doby, kdy jsem se setkala se slečnou, kterou budu dále nazývat zkráceně J. Její životní příběh mne natolik fascinoval, že jsem svůj záměr malinko změnila a rozhodla jsem se ve své kolekci a vůbec v celé koncepci mé práce inspirovat právě ním.

Díky této osobě jsem si totiž uvědomila, že problematika genderu ve mne probouzí ještě více otázek a také, že sexuální orientace tak trochu souvisí právě s genderovou identitou.

Slečna J. je asexuálně orientovaná, s genderovou identitou „Agender“, která spadá pod jinak zastřešující název genderqueer, nebo transgender. Celý svůj život stojí přesně uprostřed mezi ženskou a mužskou identitou a hledá si ve společnosti své místo.

Teoretickou část jsem rozdělila na několik dalších částí. První část je směřována k obecnému objasnění pojmu genderová identita a k zamyšlení nad ní. Také se zde věnuji již přímo identitě agender ve vztahu se slečnou J. a jejímu příběhu. V následujících částech se zabývám genderovými rolami v přímém vztahu k oděvu. Zmiňuji návrháře z dob minulých, skrze tuto tematiku, které jsem rozdělila do oddílů po desetiletích.

Závěrečnou kapitolu věnuji současným návrhářům, kteří se ve své tvorbě zabývají genderem a také okrajově zmiňuji genderové vztahy v modelingu.

Praktická část obsahuje realizaci vlastní kolekce, kterou bych chtěla směřovat přímo k již zmiňované konkrétní osobě a jejímu příběhu, na základě kterého jsem se rozhodla celou kolekci vystavět.

Přikládám také skici a popisy pro lepší orientaci ve výsledné kolekci. Popisují barevnost a výběr materiálů pro jednotlivé modely. Projektová část pak obsahuje fotografie mé bakalářské kolekce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 GENDEROVÁ IDENTITA

Pojem gender má svůj prapůvod již ve starověkém Řecku, které jím označovalo rod. Do našeho českého jazyka se dostává ze současné angličtiny, kde původně označuje gramatický rod, ale vývojem společnosti dostává toto označení nové obsahy.

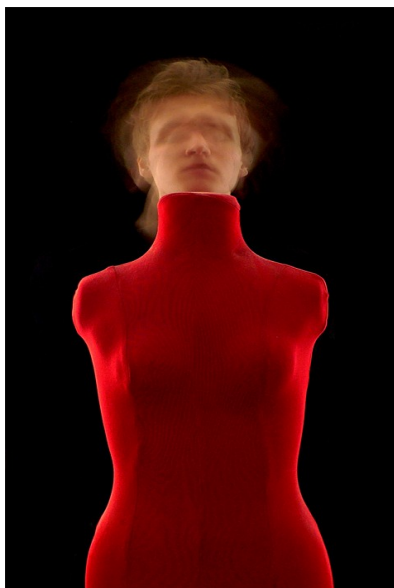
Bývá také zmiňován jako sociální pohlaví. Gender používáme pro pojmenování rozdílů mezi mužem a ženou – rozdílů především sociálních, kulturních a psychologických.¹

První kapitolu mé práce věnuji obeznámení s pojmem Gender. V první části se zabývám obecnou teorií této tematiky, v části další navazuji na konkrétní identitu Agender v souvislosti s příběhem slečny J., které jsem se rozhodla ve své práci věnovat primárně.

1.1 Seznámení s pojmem

Genderová identita se přímo dotýká dvou protipólů lidského pohlaví – tedy pohlaví mužského a ženského. Ale tato věta by mohla být i poněkud zavádějící. Lépe řečeno totiž znázorňuje vztah psychické pohlavní identity k pohlaví biologickému.

Může být binární (neboli v normě, tzn. přesně vymezená identita mužská nebo ženská), ale také non-binární, která zastřešuje pohlavní identitu mimo jakýsi vyčleněný rámec. Jedinec se tedy může cítit například jako muž a žena v jedné osobě.



Obr.1

¹MAŘÍKOVÁ, H. (ed). *Proměny současné české rodiny. Rodina-genderstratifikace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-93-1.

Biologické pohlaví se dělí na dvě zásadní skupiny, muže a ženy. Gender pracuje s aspekty maskulinity a feminity. Maskulinita má příznaky mužské, kdežto feminita má příznaky ženské. U každé osoby se nezávazně na biologickém pohlaví mohou projevat i obojí příznaky.²

Co se týče pohlaví sociálního, máme zde jakási pravidla, které si společnost obecně určuje a podle kterých se řídí. Stereotypy pohlavních rolí v naší společnosti přiřazují muži i ženě typické vlastnosti, které se často vzájemně doplňují jakožto protiklady, určují naše očekávání vůči jednotlivým ženským a mužským jedincům i naše jednání vůči nim v konkrétních sociálních situacích.

Seznam vlastností, stereotypně se opakujících a charakterizujících se jako „typicky ženské“ nebo „typicky mužské“ je snad nekonečný. Mohou jedincům usnadnit, ale také ztížit situaci, například v povolání.³

V současnosti pozorujeme jisté vyrovnávání stereotypů pohlavních rolí, které jsou součástí jednorozměrného modelu muže a ženy, podle něž se dá pojmout mužství a ženství v jediné dimenzi. Ten je ve společenských vědách již nějakou dobu zpochybňován a postupně nahrazován modelem dvojrozměrným, neboli dualistickým.

Základní teze modelu zní: „Každá osoba může mít znaky jak maskulinní tak femininní, nezávisle na svém biologickém pohlaví. Rozhodujícími faktory diferenciací pohlavní identity na mužskou a ženskou jsou nicméně faktory biologické“.⁴

Dnes jsme toho názoru, že převážná část psychosexuálního vývoje probíhá teprve po narození. To díky procesům, jako je učení, výchova, a ovlivňování.

Nejnovější výzkumy ukázaly, že biologické pohlaví s tělesným na straně jedné a psychosexuální pohlavní identita na straně druhé se nemusí nutně překrývat. Tohle zjištění potvrzuje existence transsexuálů, tzn. jedinců, jejichž tělesné pohlaví neodpovídá jejich pohlaví psychickému.

² OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6.

^{3,4} KARSTEN, H. *Ženy – muži*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-145-x.

Psycholog Hartmut Karsten řekl: „Na základě rozlišení dvou vzájemně nezávislých dimenzí můžeme určit čtyři psychologické osobnostní typy nezávislé na biologickém pohlaví, s jakými se v našem kulturním prostoru setkáváme:

- **maskulinní typy** (s převládajícím podílem maskulinních vlastností)
- **androgynní typy** (s nadprůměrně vysokým podílem maskulinních i femininních vlastností)
- **nediferencované typy** (s podprůměrně nízkým podílem maskulinních i feminních vlastností)
- **feminní typy** (s převládajícím podílem feminních vlastností)⁵

Výzkumníci z oboru psychologie chápou maskulinitu a feminitu jako individuální rozdíly (variace) ve znacích a chování související s genderem, tedy jako rozmanitost existující v rámci obou pohlaví.

Ústřední otázka tedy zní: „Co utváří a vymezuje něčí stupeň maskulinity a feminity: příroda, nebo kultura?“ Pokud na jednu stranu představují maskulinita a feminita reálné znaky – možná významně geneticky ovlivněné, potom by byl gender z části vrozený. Na druhou stranu pokud jsou maskulinita a feminita sociálními konstrukty – potom by genderové role byly tvárné a podřízené svobodné vůli.⁶

Jak si tedy ale vysvětlíme jedince, kteří ačkoliv vizuálně naprosto spadají pod jedno z pohlaví, se psychicky nedají zařadit pod žádné?

Tito lidé si v mnohých případech hledají i celý život ve společnosti své místo, ačkoliv příroda jim „přidělila“ biologické pohlaví mužské nebo ženské, ale jejich psychické pohlaví balancuje někde na hranici a nespadá ani pod žádný rámeček sociálních konstruktů.

Těmto lidem věnuji následující část kapitoly.

⁵ KARSTEN, H. *Ženy – muži*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-145-x.

⁶ LIPPA, R., *Pohlaví: příroda a výchova*, 2009, Academia, ISBN: 8020017194

1.2 Agender identita a inspirační příběh

Agender identita, o které můžeme slyšet také pod názvem „genderless“ nebo „non-gender“ je genderová identita spadající pod zastřešující název transgender, gender queer.

Je to identita mapující nesoulad mezi biologickým a psychickým pohavím jedince, v tomto případě tedy non-binární.



Obr.2

Osobně jsem se setkala se slečnou, která tíhne k zařazení své osoby právě pod Agender identitu . Proto se ve své práci zaměřím primárně na ni.

Ačkoliv se tato slečna necítí jako žena, ale ani jako muž, trvalo ji několik let, aby pochopila co se vlastně v jejím těle odehrává. Jelikož lidstvo má obecně jakousi vlastnost se celý život někam škatulkovat a touhu zařadit se, kladla si spousty otázek ohledně svého bytí. Nikdy by ji ale nenapadlo, své pohlaví zneutralizovat. I přes velké vnitřní boje se naučila brát taková, jaká je a nestydí se za to. Svůj problém řeší primárně pomocí oděvu.

I tenhle fakt podnítil mou myšlenku vytvořit kolekci, která setře pohlavní rozdíly, ale zároveň vyjádří pocity této ženy.

Když jsme se poprvé sešly překvapilo mne až, jak ženskou, ale přesto přirozenou má vizáž. Její zrzavé lokny svítily už na dálku. Až teprve, když jsme prohodily prvních pár vět v kavárně jsem si uvědomila, že naproti mně vlastně typická žena nesedí. Po pár dalších schůzkách mi došlo, jak mnoho má tato žena v sobě něco z obou pohlaví.

Pro záznam její osobnosti jsem zvolila formu dotazníku. Jelikož jsem se rozhodla kolekci inspirovat především jejím postojem k životu, neváhala jsem zapojit otázky z běžného dne, ani otázky vztahující se přímo k oděvu.

Dotazník příkládám zde:

Kolik je Ti let?

J: „30.“

Zájmy, koníčky..

J: „Práce – překlad, literatura.“

Zvíře?

J: „Kočka.“

Oblíbená barva

J: „Černá, šedá, zelená.“

Hudba?

J: „Elektro, Amon Tobin.“

(https://www.youtube.com/watch?v=A_jZqk0tq1w&list=PL56EA9C2AB33BB844)

Tvůj temperament?

J: „Melancholik, Flegmatik.“

Tvůj „ideální den“?

J: „Práce, klid.“

Co je pro Tebe největším symbolem krásy?

J: „Hlavně být sám sebou.“

Tvé náboženské vyznání:

J: „Bez vyznání.“

Stává se Ti, že se na ulici otočíš za hezkou ženou/mužem?

J: „Ano, pořád. Z čistě estetického hlediska mě lidé zajímají. Zajímá mě, co mají na sobě, moda mne baví.“

Co se Ti líbí na oblékání druhých?

J: „Styl.“

Řešíš modu tedy i u sebe? Baví Tě oblékat se?

J: „Paradoxně většinou ne. Záleží na náladě a momentálním rozpoložení. Nějak moc to ale neřeším.“

Co pro Tebe obecně oděv vyjadřuje, znamená?

J: „Oděv je pro mě především praktická záležitost, něco, co zakrývá, zahřívá, chrání. Až v druhém plánu, ale pořád důležitém, je to estetická věc, kterou se dá vyjádřit osobnost, vztah k okolí nebo momentální nálada.“

Tvůj ideální „outfit“?

J: „Conversky, džíny, tričko. Ideálně ještě nějaká vrstva navrch(mikina).“

Základní prvky Tvého šatníku:

J: „Nejtypičtější jsou pro mě asi tílka a svetry. A do základu patří černobílé conversky, dokud je na ně počasí.“

Jaké materiály volíš při výběru Tvého oblečení nejčastěji?

J: „Přírodní.“

Kůže, kov, dřevo(vyber)

J: „Všechny.“

Vzory, nebo čisté plochy?

J: „Minimal.“

Knoflíčky, zipy, aplikace....nebo strohost?

J: „Hlavně funkčnost.“

Šperky?

J: „Pouze klasické náramkové hodinky – funkčnost. Když už, tak velmi jednoduché.“

Jsou nějaké situace, kdy se opravdu necítíš dobře?

J: „Ve velkých skupinách lidí.“

Co se týče přímo Tvé sexuální orientace – asexuality, jsi tak orientovaná odjakživa, nebo se změnila např. V důsledku nějaké špatné zkušenosti..?

J: „Odjakživa. Ale co se týče mé genderové identity, její objevování mi trvalo o něco déle. To, že se cítím přesně „uprostřed“ mezi oběma pohlavími jsem zpočátku přikládala za

„vinu“ právě mé orientaci. Myslela jsem, že takové pocity mají všichni asexuálně orientovaní lidé. Až později jsem zjistila, že problém pramení odjinud.“

Genderová identita dle tebe je...

J: „Vlastně jakýsi vztah mezi psychickým a biologickým pohlavím. Když je v souladu, tak muži jsou muži a ženy ženami. Když ne, tak se muž cítí jako žena a naopak. A nebo vůbec neví, kam se „zaškatulkovat“ - což je můj případ.“

V souvislosti s tvou orientací a genderovou identitou, chtěla bys mít do budoucna partnerský vztah? Děti?

J: „Vztah jsem zkoušela. Nechci. Vyhovuje mi žít sama. A děti taky ne. Ale žít zcela bez přátel si představit nedokážu.“

Mluvíš o své orientaci a identitě s okolím?

J: „Dříve vůbec. Teď už jsem se s tím vším tak nějak smířila.“

Když jsi řekla slovo „smířila“ – jak tedy probíhalo přijímání Tvé identity? Můžeš mi popsat svůj „příběh“?

J: „No zpočátku jsem v tom všem měla dost chaos. Když jsem si uvědomila, že zajisté nejsem heterosexuálně orientována, myslela jsem, že řešením pro mne bude vztah s ženou. Po nějakém čase mi ale došlo, že to není úplně ono, a tak jsem hledala dost chyb v sobě. Nechápala jsem, co se to se mnou děje – chtěla jsem se někam zařadit, ale neměla jaksi kam.“

Pak jsem se dozvěděla o asexuálně orientovaných lidech, kterých je v současné době asi 1%. Dost mi k tomu pomohl zahraniční web AVEN, tedy organizace, kde se „áčka“ sdružují a navzájem si svěřují své poznatky o této orientaci. Díky těmto lidem jsem zjistila, že v tomto nejsem sama. I když vysvětlení nebylo pořád úplně.

Jelikož jsem se dozvěděla, že všichni asexuálové to nemají jako já – že je jim jejich genderová identita povětšinou jasná, tak jsem pátrala dále. Asi až 3 roky zpět jsem získala podrobnější informace – možná právě i díky módě, o genderu.

Ale k veškerým informacím jsem se dostala podstatě jen díky mé dobré angličtině. U nás se k tomu člověk dostane jen těžko. Hlavně i tak jsou ty informace dost nedostupné. Je jich stále málo. I v módě na to lidé pozírají často dle mne dost povrchně. Ví o tom, že tady prostě něco takového je, ale tím to pro ně končí. Často jsem se setkala i s názory, že je to pouze nějaká póza.“

Když jsem se několikrát zamýšlela nad odpověďmi v dotazníku a vůbec nad každým z našich rozhovorů, došlo mi, že mužská a ženská identita se v této slečně přímo bije.

Na jedné straně je před vámi drobná, křehká osůbka s typicky ženským hlasem. Na straně druhé má v sobě cosi mužsky konzervativního, lehce samotářského a když promluví, chrlí z ní neskutečně silný charakter a něco tak neoblomného, že máte pocit jakoby jste seděli tváří v tvář muži ve zralém věku.

Postupně se mi také začaly nabízet otázky: Jakto, že je společnost o existenci genderových identit tak málo informována? Když vezmu v potaz gender jen skrze módu, nějaké tendence tady již pár desítek let jsou. Oděv je přeci prostředek, který nám nejvýrazněji dovoluje vyjádřit svou osobnost a dosáhnout nejjednodušeji toho, kým chceme opravdu být.

Když se zamyslím nad průřezem minulým stoletím, je tady jakási skutečnost, že ženy vždy chtěly mít v sobě kus muže a naopak. Je tedy možnost, že u některých lidí se postupem vývoje lidstva tyto tendence znásobily v takovém měřítku, že již oni samotní neví, kam své „já“ zařadit?

Zajímalo mne, jak moc se v historii v rámci oděvu genderové vztahy projevovaly a jak vůbec v té době vnímali lidé své tělo. Proto jsem vytvořila skrze genderové rozdíly stručný přehled vývoje módy minulého století, kterému se věnuji v následující kapitole.

2 GENDER A MÓDA LET MINULÝCH

Kdy se vlastně začaly v módě projevovat vlivy genderu a kdy začali samotné genderové rozdíly lidé řešit? Jak často chtěla být v historii žena mužem a muž ženou?

Těmito a dalšími otázkami se zabývám v kapitole nazvané „Gender a móda let minulých“, která jak již název napovídá, je zaměřena na genderovou identitu v přímém vztahu k oděvu na přelomu a ve 20. století.

Zamýšlím se zde nad významem mody samotné a zachycuji zejména etapy, které vynikaly vlivem genderových rozdílů na módu, ale také návrháře, kteří ve své tvorbě přistupují k lidskému tělu jako takovému, odlišným způsobem – skrze pocity a myšlenky.

2.1 Přelom století a Poiretovy kalhoty

Nad ženou v kalhotách nebo pánské košili se dnes už málo kdo pozastaví, pánský vzhled v dámském provedení je již dlouhá léta modním trendem. Na začátku ovšem nešlo o módu, styl nebo trendy, ale zejména o boj za práva žen se vzdělávat a svobodně si volit povolání.

Francouzská spisovatelka sentimentálních románů, George Sandová (1804 – 1876) nosila jako jedna z prvních feministek, na protest proti nerovnoprávnosti žen pánské oděvy již ve třicátých letech 19. století. Svým oděvem vyjadřovala své životní názory a postoje.



Obr.3

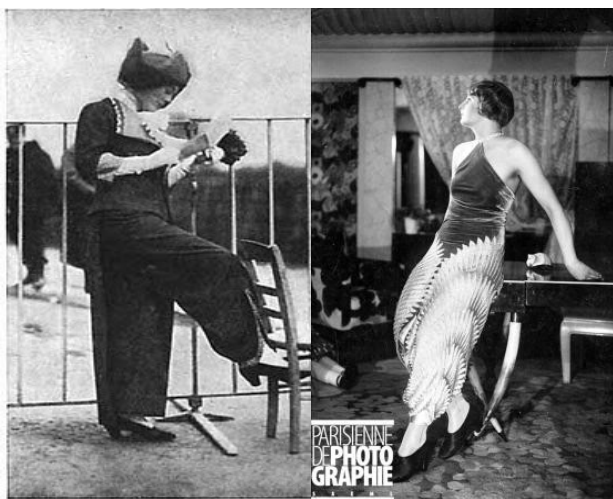
George Sandová v pánském obleku

Pokud bychom se ale zamýšleli nad modou 20. století z hlediska propůjčení prvků z pánského šatníku dámám, prvenství by patřilo bezpochyby francouzskému couturierovi* **Paulu Poiretovi**(1879-1944).

Poiret, inspirován Ďagilevovým ruským baletem, osvobodil ženy z pevných korzetů, dal jim volnost harémových kalhot a splývavých tunik, které doplňovaly výrazné turbany. Tyto prvky, silně inspirovány orientem uvedl do módy především jako jeden z dalších projevů luxusu.

Jeho zákaznice si je velice oblíbily a v roce 1909 měla nabírané orientální kalhoty téměř každá majetnější a módy znalá žena v Paříži.

Podle Poiretových slov: „Uvolnil ňadra a spoutal nohy“ a „Dal ženám přesně to, co vždy chtěly – svobodu“.⁷



HAREM SKIRT AT AUTEUIL

Obr.4

Poiretovy kalhoty na dobových fotografiích



Obr.5

Ilustrace k Poiretovu kostýmu Šeherezády –
Georges Lepape

S příchodem války však Poiretova práce slábne. Jedinou jeho kreací z válečného období byl parfém Sang de France (Krev Francie); parfém rudé barvy ve flakonu tvaru srdce. Nejen válka, ale i smrt milované dcery oslabily tvůrčí energii tohoto muže. Na scéně se začaly prosazovat výtvořiny nových domů – **Patoua**, **Lanvinové** a **Vionnetové**. **Coco Chanelová** rafinovaně rozehrávala variace na poiretovské téma.⁸

* couturier = krejčí, z fr. slova; Haute Couture = vysoká krejčovina

⁷ *Artmuseum.cz* [online], Dostupné z: <http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1485>

⁸ MÁCHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608-8

2.2 Dvacátá a třicátá léta „à la garçonne“

V poválečných letech začaly ženy pěstovat a rozvíjet svou emancipaci, které se do jisté míry naučily během války. Mnohé z nich v ní totiž ztratily své manžely.

Stránky Vogue v té době zaplňovaly články o tom, jak má vypadat výbava pro druhou svatbu. Muži již nechtěli plachou a roztomilou dívku v korzetu, ale ženu, která se dokáže prosadit.

„Do módy přišla béžová, odstíny hnědé, šedá, barva nevypálených cihel, nevýrazné barvy kamenů, ba dokonce i bláta.“⁹

Vzniká nová převratná móda, nazvaná „à la garçonne“ (z fr. slova chlapec), která představovala vyvrcholení vývoje ženské otázky a chlapecký vzhled se stal součástí tohoto procesu.¹⁰

První zimní olympijské hry, uspořádané v roce 1924 ve francouzském Chamonix přinesly zájem o sportovně laděnou módu **Jeana Patoua** a **Gabrielly Chanelové**, která ve 20. a 30. letech přepracovala pánské střihy na pohodlné dámské oblečení pro volný čas. Ve své tvorbě se inspirovala pánským oblečením a hlásala, že žena musí mít ve společnosti stejná práva jako muž. I tak si ale její modely zachovaly z části svou ženskost.

Nebylo ve 20. století mnoho žen, které by tak zásadně ovlivnily styl oblékání jako právě Gabrielle „Coco“ Chanelová. Navíc svůj přístup k módě rozšiřovala už jen tím, že tento styl sama nosila. V móde se vubec změnilo v této době hodně věcí.



Obr.6

Gabrielle „Coco“ Chanel

Chudák Poiret, milující turbany a záplavu přebytečných ozdob, nemohl pochopit svižné, tancem posedlé dívky s vlasy nakrátko sesekanými břitvou, natož krásky ve smokingu, který se stal roku 1926 šlágreem.¹¹

Právě tehdy se poprvé obecně u žen opravdu projevuje touha mít v sobě cosi mužského.

„K obrazu ženy dvacátých let ale nepatří jen sportovní vzhled, krátké vlasy a sukně, s brzy nastupujícími kalhotami, ale také cigareta nedbale držaná v dlouhé špičce, která se stala téměř atributem dámy počestné i povětrné.“¹²

V této době vyšel i dnes poněkud zapomenutý román Viktora Margueritte „La garçonne“, z roku 1922, ve kterém najdeme i první přiznávané projevy androgynie.

Úryvek z románu: „Kdo hledal něco extravagantního, chodil do El Dorada, kde pánové byli většinou dámy a dámy byly pánové. Tato ambivalence velice odpovídala duchu doby.“



Obr.7

Styl „à la garçonne“ podle Gabrielle „Coco“ Chanel

^{9, 11, 12} MÁCHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608-8

¹⁰ KYBALOVÁ, L., *Dějiny odívání. Od „zlatých dvacátých“, po Diora*, Lidové noviny, 2009, ISBN 978-80-7106-149-6

Košile v pánském stylu potlačují ženské tvary a oblíbený pyžamový kostým dodává figuře neformální rozměr. Odtud už je to jen krůček ke klasickému kalhotovému kostýmu. Mezi hollywoodskými hvězdami v něm bourá tabu ikonická Marlene Dietrich nebo tajemná Greta Garbo, které si z poutavě protismyslné sexuální přitažlivosti udělaly doslova přes noc svoji značku.¹³

I již zmíněný kostým hraje v této dekádě svou roli.

Ludmila Kybalová ve své knize píše: „*Základní typ tzv. krejčovského kostýmu v jeho strohé jednoduché linii, blízké mužskému obleku, má rovnou, skládanou nebo zvonovou sukni, na bocích těsnou, dolů se rozšiřující, sahající pod kolena, nebo až do poloviny lýtek. Kolem roku 1930 přijímá kostým také kalhoty. V téže době se dostává do popředí zájmu také kalhotová sukně, už nejen jako sportovní oblečení, a od té doby se opakovaně stává modní, nikdy však masově.*“¹⁴



Obr.8

Marlene Dietrich

¹³ *Vlasta.cz* [online], Dostupné z: <<http://www.vlasta.cz/clanky/moda/2012/3/22/clanky/zapujceno-od-muzu-s-laskou/>>

¹⁴ KYBALOVÁ, L., Dějiny odívání. Od „zlatých dvacátých“, po Diora, Lidové noviny, 2009, ISBN 978-80-7106-149-6, str.113

2.3 „Hubená“ čtyřicátá

Tvrdá realita válečných let zapříčinila, že se hravost a romantismus let 30. vytratily téměř přes noc. V těchto „hubených“ letech ustoupila bohatá zdobnost a rafinovaná ženskost zcela zákonitě maskulinnějšímu vzhledu. Vznikla tak „hraná elegance“ vycpaných ramen s úzkou sukni, jejíž vzhled oživoval jeden nebo dva sklady a přiléhavým pasem. Obdobně vypadaly i košilové šaty s několika knoflíky v předním díle a s malou uzavřenou fazonou.¹⁵

Situace a podmínky let čtyřicátých donutily ženu chtě nechtě zastávat i mužskou roli. Křehoucká dívka v kruté realitě asi jen těžce obstála. A tak v sobě svým způsobem i tato doba dle mého názoru nese jisté tendence jakési „androgynie“.



Obr.9

Plakát americké válečné propagandy od Howarda Millera (1943)

I přes počáteční velký úpadek mody se v těchto letech postupně setkáváme s návrháři, kteří se svými přínosy výrazně zapsali do historie. Žena tak byla postupně zase ženou ve všech směrech.

Výrazný návrhář této doby, který přinesl do ženské mody pánské prvky byl **Marcel Rochas**.

Společně s **Elsou Schiaparelliovou** prosazoval kostýmy s vycpávkami v ramenou, které poněkud připomínaly vojenské uniformy. Údajně jako první představil plášť s tříčtvrteční délkou a našitými kapsami. Také používal v modě architektonické prvky.

¹⁵ MÁČHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608-8



Obr.10

Návrh z dílny Marcela Rochase



Obr.11

Kostým od Marcela Rochase z dobové fotografie

2.4 Padesátá léta, T-shirt a jeans

V této době, jako tomu bylo již podobně ve 30. letech vstupují do světa módy původně „užitkové“ součásti oblečení, často pracovního charakteru.

Tentokrát však prorostly s velkou rasancí do všech věkových i společenských vrstev a staly se nedílnou součástí hlavně mladých. To se týká především triček (T-shirt, z angl. slova) z bavlněného nebo směsového trikotýnu, jaké původně nosili námořníci, později veslaři a v době druhé světové války i americká armáda.

Nejprve je nosili muži jako nátělník pod košili, opravdového masového rozšíření se ovšem tričko dočkalo právě v padesátých letech, kdy jako unisex oděv přežívá dodnes.

K jejich oblíbě přispěl mimo jiné i film a jeho slavné idoly jako Marlon Brando nebo James Dean.¹⁶

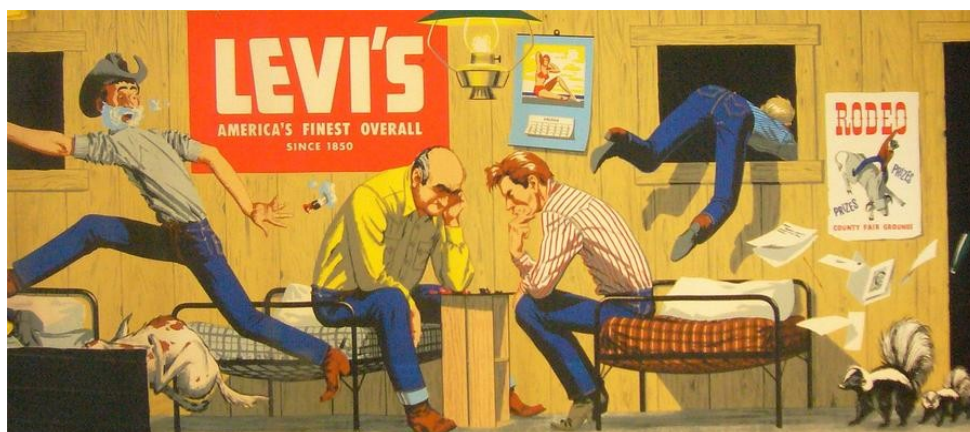


Obr.12 - James Dean

¹⁶ KYBALOVÁ, L., *Dějiny odívání. Od „zlatých dvacátých“, po Diora*, Lidové noviny, 2009, ISBN 978-80-7106-149-6

Ke každému jednoduchému triku patří neodmyslitelně džíny (jeans, z angl. slova) a ty, ačkoliv vznikly již v roce 1853 (Levi Strauss), vstupují „na scénu“ na přelomu 40. a 50. let. Dnes zajisté nechybí v šatníku žádného muže ani ženy jako další typický unisex kousek. Postupně se k firmě Levi Strauss přidaly i další, jako firma Lee a Wrangler.

Zpočátku rostla popularita jeans velmi nenápadně, až do druhé světové války slouží jako pracovní kalhoty. Postupně vznikají nejen kalhoty s lacem do pasu a overaly, ale i vesty a bundy.¹⁷



Obr. 13

Plakát značky Levi Strauss (1950)



Obr.14

Plakát značky Levi Strauss (1974)

¹⁷ KYBALOVÁ, L., *Dějiny odívání. Od „zlatých dvacátých „ po Diora*, Lidové noviny, 2009, ISBN 978-80-7106-149-6

2.5 „Květinová“ šedesátá a unisex

V roce 1967 byla v Británii legalizována homosexualita. V tehdejší Londýně nebylo nic neobvyklého, když jste na ulicích potkávali mladíky v květovaných kalhotách a saku s pop-artovými potisky. Představa, že by měl muž působit seriózně a nosit obleky s klasickými dezény ve fádni barevnosti byla nenávratně pryč.¹⁸

Objevuje se unisex* oblečení, saténové kalhoty, zdobené pánské košile, dlouhé vlasy. Tento styl přímo vypovídal o tom, do jaké míry se mládež toužila přizpůsobit svým protějškům.

Psal se rok 1969 a Amerika procházela sociální revolucí - po celé zemi se mladí bouřili proti starým hodnotám, proti válce ve Vietnamu, chtěli mír, ženská práva, svobodu slova, rasovou rovnost. V plném proudu byla sexuální revoluce, hippies se neodříkali ani drog. V této době také probíhá známý hudební festival Woodstock, na který dorazilo půl milionu lidí a který se zapsal do dějin rockové hudby.

Právě zmíněná sexuální revoluce sehrála na tomto festivalu svou roli – touha po životě v míru a lásce tak dovedla členy hnutí hippies často i k několikánásobným souložím mezi ženami a muži navzájem.

Styl hippies – hnutí, které pro ameriku představovalo vážný sociální problém, paradoxně na masový trh pronikl skrze modní salony.

Čelenky, kaftany, džíny s výšivkami a batikované košile se v Evropě nejprve objevily v luxusních butikách ve stylu „hippies de luxe“, až teprve později se dostaly na ulici, ze které později ve Spojených státech vzešly.



Obr.15 - Hippies (1969)

*unisex = oblečení pro muže i ženy

¹⁸ MÁCHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608

Skutečnost, že se muži začali zdobit bižuterií nebo šperky, souvisela ale především s indiánskými talismany. Motivy z etnických kultur pronikly do módního světa až na samém sklonku let šedesátých, dříve to byla inspirace výhradně Indií.

Móda šedesátých let měla sice hlavu v oblacích, ale nohama tančila přesně podle pozemského rytmu, který udávala nová generace návrhářů.

Byl to právě **Ives Saint Laurent**, který svými „safari kostýmy“, maurskými kaftany a indiánskými oděvy s třásněmi probudil mimořádný zájem o etnické oděvy.¹⁹

Když to vezmeme opět z hlediska pánských prvků v dámské módě, **Mary Quantová** kombinovala šaty s kalhotami a uvedla do světa mody kalhotový kostým, který od té chvíle natrvalo zdomácněl v dámském šatníku.

Návrhář **André Courrèges** přinesl oblečení ve stylu unisex, jenž přineslo do šatníku ženy ty nejpraktičtější prvky z klasické pánské módy. Tvrdil, že současná žena potřebuje k přežití ve věku počítačů pohodlí a funkčnost kalhot.

V roce 1966 přišel **Ives Saint Laurent** s dámským kalhotovým kostýmem zvaným „Le smoking“ – kompletem s jednoduchým proužkem v maskulinním stylu, který se stal ikonou šedesátých let.



Obr.16

„Le smoking“ od YSL - Snímek Helmuta Newtona

¹⁹ MÁČHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608

Pierre Cardin použil v roce 1967 lichoběžníkovou siluetu, kterou doplnil zoubkovým lemem, prvky dutých švů a nevšedními límci, a vytvořil tak několik dramatických návrhů ve stylu unisex, či tuniky s prostřihávanými grafickými symboly z žebrového úpletu.²⁰



Obr.17

Pierre Cardin unisex – The Space collection

2.6 Sedmdesátá léta a „dekáda zapomenutého vkusu“

Haute couture v sedmdesátých letech již definitivně ztratila svou autoritu. Dlouhé šaty soupeřily s džínami, a právě denimové oblečení je pro toto desetiletí nejtypičtější. Džíny se staly symbolem změny životního stylu.

V šedesátých letech vyrobili antikoncepční pilulku, a v roce 1978 se narodilo první dítě ze skumavky. V tomto období, plném změn se na svět začalo klubat i androgynní individuum. Jedním z nich byl David Bowie, představitel subkultury glam, který si barvil vlasy a líčil se jako žena. Mezi jeho fanoušky se to hemžilo typy, u nichž bylo mnohdy obtížné určit, zda jsou to muži, nebo ženy – do módy přišel „androgynous look“, vzezření oboupohlavní bytosi.

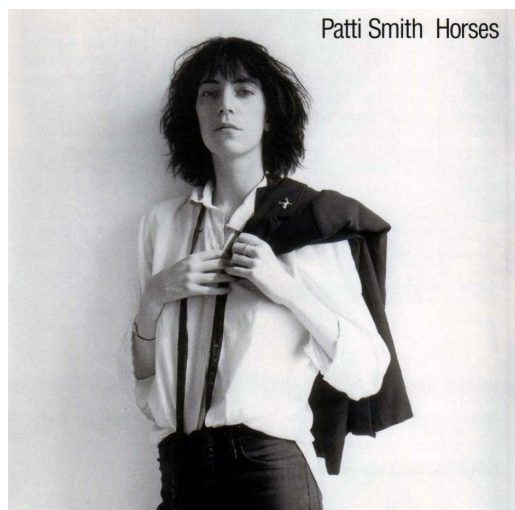
Za ženy můžeme zmínit například zpěvačku Patti Smith, která svými maskulinními rysy působila často dost mužsky.

V pouličních stylech našlo inspiraci i mnoho narcistických, homosexuálně orientovaných mužů, kteří neživili rodinu a mohli se tak oblékat do nákladných obleků. Dosavadní definice mužství vzala za své.²¹

^{20, 21} MÁCHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608



Obr.18
David Bowie



Obr.19
Patti Smith

Drogy a sexuální revoluce atakovaly veškerý řád včetně toho, který panoval v oblasti módy. Ke slovu se v této dekádě dostává „antimóda“.

K nejoblíbenějším patřily kreace Yves saint Laurenta inspirované v duchu retra, zejména hranatá elegance uniforem čtyřicátých let.

Výrazný fotograf této doby - Helmut Newton ve své tvorbě na některých snímcích spojoval erotismus s fetišismem, když promíchal nahé živé modelky s figurínami, na jiných snímcích si zase modelky, oblečené v kalhotových kostýmech navzájem rvou vlasy. Po nějakém předstírání zde není ani stopy.



Obr.19
Snímek Helmuta Newtona

Celá dekáda se nese v duchu jakési společenské zvrhlosti. Je možné, že již odtud pramení model dnešního Agender typu člověka, který již v této dekádě zapochyboval o své identitě a začal se v té neskutečné míře všech míchajících se stylů a identit, valících se na něj ze všech stran, ztrácet?

Stále se ale objevují návrháři, kteří svou práci dali i v této době módě nemalý přínos, jejich zamyšlení se nad genderovou otázkou a situací doby je zde více než patrné.

Nino Cerruti uvedl vlněné obleky pro muže i ženy, **Giorgio Armani** změkčil pánský oblek ve snaze soustředit větší pozornost na tělo.

Zbořil takto anglické tradice tuhého střihu, ze sak vyjmul vycpávky, vložky a výztužný materiál. Sako tak mělo pokleslá ramena a klopky a knoflíky umístěno níže, než bylo obvyklé.²²

Když poženštil pánskou módu, pustil se do dámské. Té dodal naopak prvky maskulinní, s typickým rozšířením v ramenou. Kombinoval tak revolučně různé druhy tvídů v dámských kostýmech.



Obr.20
Armaniho kostým

Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let na scénu přichází i nová krev z japonska jako návrhářka **Rei Kawakubo** nebo návrhář **Yohji Yamamoto**, kteří se do módy zapisují zcela jiným přístupem k lidskému tělu a oděvu samotnému, než je Evropa zvyklá. Svým oděvem do jisté míry také stírají pohlavní rozdíly mezi ženou a mužem. Ačkoliv se zpočátku setkávají s opovrhujícími reakcemi veřejnosti a nepochopením, o pár let později se skutečnost otáčí.

²² MÁČHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608



Obr.21

Yohji Yamamoto (1983); Comme des Garçons - Rei Kawakubo (1983)

2.7 „Chamtivá“ osmdesátá

V osmdesátých letech se stala móda náboženstvím, kterému nebylo nic svaté. Vymanila se z odvěkkého stereotypu rozlišovat pohlaví, dokonalé tělo stálo nade vším. Není náhoda, že jsou to právě poněkud teatrálně balonové sukně a přehnaně velká ramena u maskulinních kostýmů, co symbolizuje tuto dekádu, ve které bohatli ti nejbohatší.

Chamtivost, nenasytnost, půvab investičního bankovníctví, trh posedlý šílenstvím – tak nějak by se dalo charakterizovat období osmdesátých let.

Pro úspěšné mladé muže, kteří disponovali dostatečně vysokými příjmy se začala používat přezdívka „yuppies“.* Ti se stali velice lukrativní skupinou pro módní trh. Na jejich touhu vystavovat své atletické tělo pohotově odpovídaly manažerské modely amerických návrhářů **Calvina Kleina, Ralpa Laurena, Donny Karan** i francouze **Clauda Montany**.²³

Jean Paul Gaultier, jeden z nejvýznamnějších francouzských návrhářů osmdesátých let ve své kolekci „*A bůh stvořil muže*“ propagoval mužské sukně. V nadcházející kolekci „*Šatník pro dva*“ se zabýval otázkou sexu a genderu (pohlaví) Ani androgynní vzhled již nebyl něčím neobvyklým.

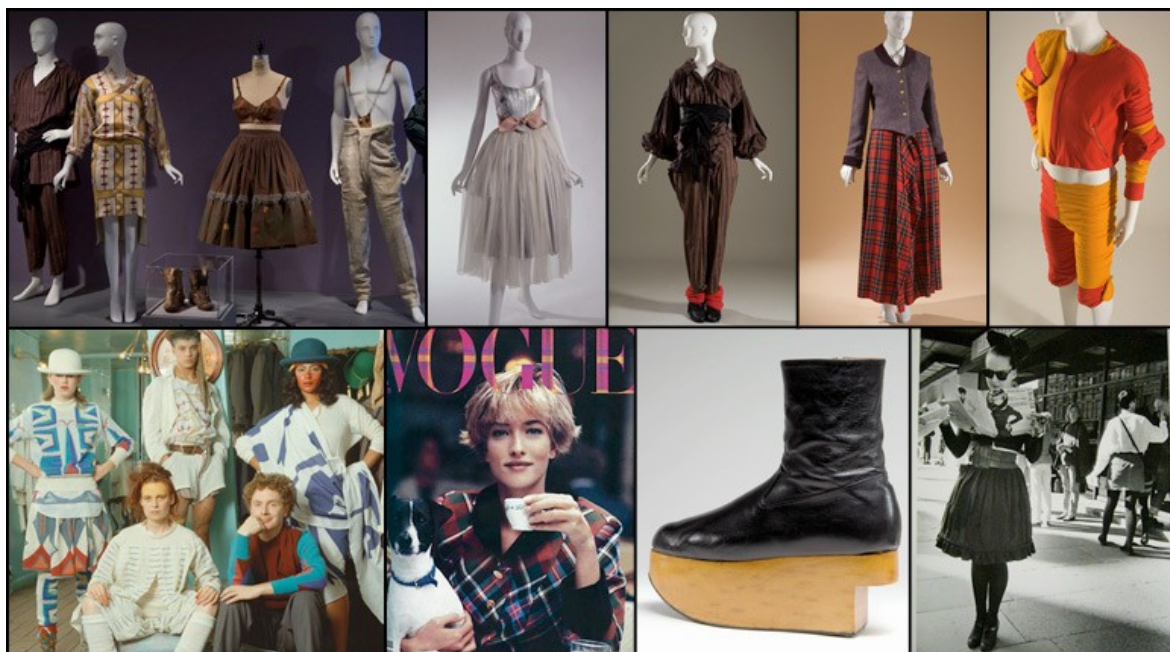
* „yuppies“ = young urban professionals – mladí městští profesionálové

²³ MÁCHALOVÁ, J., *Budiž móda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608

Americký návrhář **Ralph Lauren** v této době reagoval na vítězství Margaret Thatcherové ve volbách Velké Británie, která vzvedla vlnu obdivu ke stylu oblékání venkovské šlechty tak, že navrhl kolekci dámských kostýmů v neobvykle výrazné barevnosti a pánská „lovecká“ saka. Inspiroval se tak klasickým gentlemanem v tvídovém saku, elitními sporty, loveckými plášti a minulostí, které dodával dech přítomnosti.

Věčně rebelující punkérka **Vivienne Westwoodová** byla se svým manželem **Malcolmem McLarenem** zaměřena „antiyuppiesovsky“. Návrhářka najednou zvažuje, kolik ženskosti se vejde do pánského obleku a kolik mužskosti do dámských šatů. O tom svědčí i její extravagantní legíny s namalovaným penisem v předním díle, k nimž patří pánská košile s volným límcem.

Westwoodová začala šít jako první šaty „naruby“, přičemž používala spodní švy na lící straně. Neustále tak posouvala hranice přijatelnosti oděvu.²⁴



Obr.22

Vivienne Westwood 1980-1990

²⁴ MÁCHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608

2.8 „Postmódni“ devadesátá

Ve světě devadesátých let již není ani stopy po jediném srozumitelném směru.

Zatímco v oblasti siluet se neudálo nic převratného, v oblasti materiálů došlo k výrazným změnám. Již nelze spolehlivě téměř rozlišit, zda je látka přírodní nebo syntetická. Textilie jsou odolné a příjemné na omak, jejich hmotnost klesá a rozdíly mezi pánskými a dámskými typy jsou zcela smazány. Sociologové této doby zjistili, že již nelze definovat pojem generace. Vžitá klišé, že moda je výhradní doménou žen, se zhroutila.²⁵

Jelikož vliv módy přitahoval stále více mužů, začalo se mluvit o tom, že se zrodil jeho „nový prototyp“. Muži na sebe navlékali zářivé a zdobné oblečení. Dospěl snad svět do stádia, kde mužské a ženské role splývají v jeden prototyp? Nebo je svět natolik zahlcen svou rychlostí stereotypních dnů, že muž devadesátých let zatoužil zakusit pomocí oděvu roli, kvůli tolik výrazným vlastnostem zdobit se, pohlaví opačného?

Jana Máchalová ve své knize napsala: „*Předpoklad, že by muž měl žít „díky své hlavě“ soustavně nabourávaly tzv. subkulturní styly ve druhé polovině 20. století. Nebyli to jen glamrockeři jako David Bowie, ale také punkeři, noví romantici a gothové, kteří se domnívali, že i bílí mladí muži by bez skrupulí mohli nosit okázalé a vyzývavé oblečení.*“²⁶

Přijetím těchto stylů, silící vliv rozličných etnik i debaty o nejasné příslušnosti k pohlaví a sexuální orientaci - tyto všechny skutečnosti přispěly k pozměněnému pohledu na pánský oděv. Zrodil se tedy skutečně „nový muž“?

Je pravda, že tyto okolnosti pozměnily postoj k módě zvláště u feministek a gayů. Gayům připadalo již zbytečné převlékat se do ženských šatů, a tak se těm, kteří tak činili i nadále začalo říkat „drag queen“.

Moderní lesbičky měly daleko k drsným motorkářkám, a tak se na stránkách časopisů objevovaly jako tajemní androgyni. Bisexualita byla ve středu veřejnosti a stala se módou.

Fakt, že veřejnost v této době více zajímaly skandály modelek jakými jsou Linda Evangelista, Naomi Campbell, Cindy Crawford nebo Claudia Schifferová, než to, jaké šaty, a od kterého návrháře předváděly, zavanul samotné návrháře poněkud do pozadí. Ti se tak museli velmi snažit, aby se prosadili v médiích.

^{25, 26} MÁCHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608 , 26 – str.131

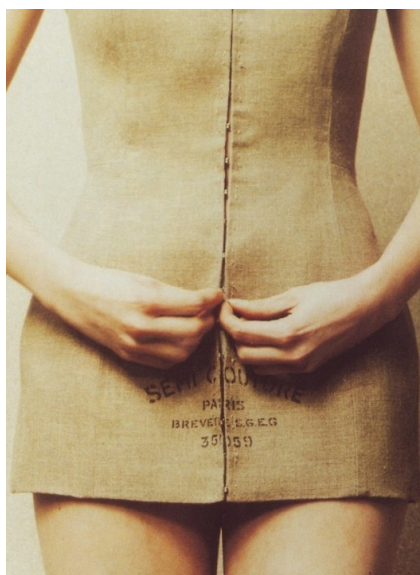
Do popředí se postupně dostává také „grunge“- neokázalé, vytahané a plandavé šaty, které byly mnohdy i jakoby poničené, v ponurých barvách odkazovaly na notnou dávku cynismu . Byl to styl, který se poprvé objevil v ulicích v Seattlu. Tuto „chudou a skromnou“ modu si ovšem nechali návrháři bohatě zaplatit. Modní styl grunge byl důkazem pronikání prvních pouličních subkultur do vysoké módy.

V centru pozornosti najednou stály typy „skutečných žen“, které se prostřednictvím oděvu promlouvaly ke svému okolí, že žijí život naplno a nemají čas na povrchnost. Po molu chodily modelky se zplihlými vlasy, skloněnou hlavou a pobledlou pletí. Idolem se staly vyzáblé – jakoby „zfetované“ dívky.²⁷

Nebylo tohle tak trochu období pádu jakéhosi obecného „ženství“ ve všech směrech?

Belgičan **Martin Margiela** tehdy předběhnul dobu. Navrhoval šaty s utrženým límcem nebo rukávem, trička z nákupní tašky nebo záclonoviny a jako první si vybíral modelky, které připomínaly rozbité panenky. Vzniku každé jeho kolekce předchází hluboká myšlenka se silnou koncepcí.

Po vystudování Fine Arts School v Antverpách pracoval pro Jeana Paula Gaultiera a později se rozhodl založit vlastní značku. Módní dům Maison Martin Margiela, který Margiela založil v roce 1988 si zakládá na tom, že nikdo vlastně neví, jak vypadá jeho hlavní návrhář. V roce 1997 se stal návrhářem dámské kolekce ve francouzské firmě Hermés.



Obr.23 - Maison Martin Margiela, 1997

²⁷ MÁCHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608

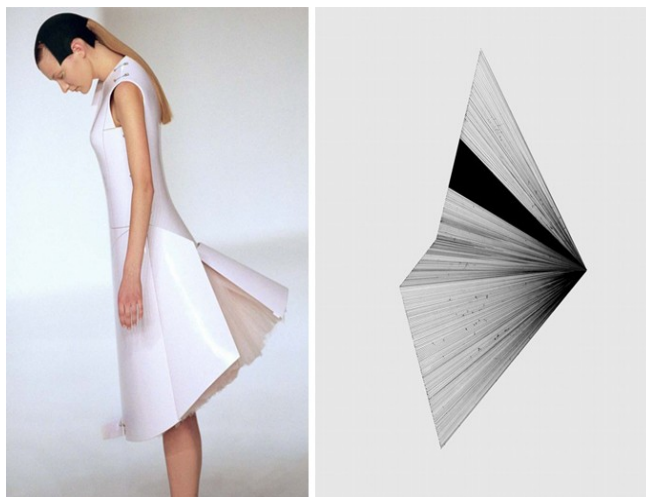
Styl grunge nakonec upadá kvůli obchodům, ve kterých se hromadily drahé a záměrně devastované oděvy. Zákazníci si totiž dokázali obstarat jejich podobnou verzi v běžném second handu.

Hussein Chalayan, rodák z Nikosie a úspěšný absolvent St. Martin's College je další výrazný návrhář tohoto desetiletí. Ve své tvorbě upřednostňuje pocity a funkci lidského těla. Přihlíží k prvkům pohybu a zákonitostem světelných efektů. Jeho „specialitou“ jsou aerodynamická saka – atribut rychlosti.

Každá jeho kolekce obsahuje hluboce zpracované téma, s jasně danou koncepcí, autor se snaží odhalit hlubší podstatu odívání. Své myšlenky tak „vtiskuje“ do každého ze svých modelů a tím vznikají často i objekty s velmi silným podtextem.



Obr.24



Obr.25

Obojí - Airplane dress - Hussein Chalayan & Drawing by Rui Ribeiro

Návrhář ze slavné belgické „Antverpské šestky“* **Dries van Noten**, absolvent Antverpské královské akademie výtvarných umění na sebe upozornil například asijskými sarongy a sárími, nebo když vázal sarong přes kalhoty. Nutno zmínit, že tento návrhář je propagátorem univerzálně kombinovatelných oděvních dílů, s nimiž každý majitel nakládá po svém a vytváří si tak komplet dle své vlastní individuality.

* „Antverpská šestka“ - původní šestice návrhářů, které spojuje společné vzdělání na Antwerp Royal Academy, patří do ní dále Dirk Bikkembergs, Ann Demeulemeester, Walter van Beirendonck, Dirk van Saene, Marina Yee a později se do ní zařadil i Martin Margiela.

Ann Demeulemeester, další z již zmíněné šestice návrhářů vypovídá o svém nekonvenčním přístupu ke své tvorbě slovy: „Šaty, které navrhuji, jsou introvertní. Dělán je jako dárek pro anonymní osobu a současně věřím, že v nich někdo objeví mé myšlenky.“ Důraz klade především na vypracování detailů a symetrii.²⁸



Obr.26

Ann Demeulemeester, 1998

Celou druhou kapitolu bych chtěla pomyslně „uzavřít“ třetím členem Antverpské šestky – **Walterem van Beirendonckem**, který má mimo jiné skrze svou tvorbu také nemalé zásluhy za proslavení belgické módy po celém světě.

Po studiích na Antverpské královské akademii, kde v současné době také vede ateliér módní tvorby, se v letech 1993 – 1997 rozhodl tvořit pod kyberpunkovou značkou W< (Wild and Lethal Trash). Poté uvedl svou linii Walter Van Beirendonck. Další linie s názvem Aesthetic Terrorist přišla na svět v roce 1999.

Jeho extravagantní kolekce jsou v módním světě této doby něco docela jiného, hýří vtipem, neobvyklými nápady, grafickými vzory a nezvyklými, výraznými kombinacemi barev, kterými svým přístupem nabourává typický maskulinní vzhled pánského oděvu.

²⁸ MÁČHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608

On sám je v Belgii doslova celebritou a kontroverzním rebelem módního světa. Je to silná osobnost s vizáží motorkáře.

Tvorba Waltera je velmi ovlivněna nejen výtvarným uměním, ale i hudbou a literaturou. Také svůj smysl pro humor používá jako základ svých módních kreací. Jeho oblíbeným námětem je ovšem také sexualita, kterou do svých kolekcí vetkává pomocí vzorů a grafiky.

Právě sexuální motivy můžeme spatřit například na jeho svetrech, kde mimo jiné zobrazuje i křiklavé obličejе nebo výrazná poselství.



Obr.27

Obojí – z kolekci Waltera van Beirendoncka



Obr.28



Obr.29

Walter van Beirendonck – portrét

3 GENDER A MÓDNÍ SVĚT SOUČASNOSTI

Při psaní minulé kapitoly jsem měla občas pocit, jako bych nasedla do stroje času a proletěla se tak skrze módu napříč celým 20. stoletím.

V kapitole třetí už jsem zase zpět v aktuálním roce a zamýšlím se zde nad současnou společenskou situací v rámci tematiky genderových rolí a oděvu vůbec, ať už skrze aktuální návrháře zabývající se genderovou otázkou ve svých kolekcích nebo unisex oděvem. Kapitola se okrajově dotýká také modelingu a současného modelu dokonalého muže / ženy, s nejen tváří androgynního vzhledu.

3.1 Čím je pro nás oděv v dnešní době?

V dnešním světě máme již nepřeborné množství navzájem se mísících módních stylů. Móda samotná je rychlá, díky „fast fashion“ řetězcům, ve kterých se kolekce střídají i dvakrát do měsíce není tak považována jako tomu bývalo kdysi a současný člověk si vskutku neví často s tím vším rady.

Pořád jsou tady ale nadšenci jako fashionisté*, modelky, stylisté, fotografové a samozřejmě návrháři, pro které je móda jejich život a její meze pro ně nesahají jen do oblasti samotného oblékání. Tím chci říci, že oděv může být v dnešní době opravdu vším - pokud budeme chtít. Vždycky jej můžeme brát samozřejmě pouze jako funkční věc, za účelem zakrýt své tělo, ale je to jen malý zlomek toho, čím pro nás ve skutečnosti vlastně je.

Oděv sám od sebe může představovat kus výtvarného umění, může být „parafrází“ jeho nositele, který skrze něj promlouvá ke svému okolí, také může být do jisté míry jakousi „přetvářkou“, ale hlavně do něj můžeme vetkávat hluboké myšlenky a příběhy.

Ačkoliv se to může zdát možná nesmyslné, můžeme oděv považovat za vůbec jeden z nejstarších projevů výtvarného umění a jakousi „kroniku“ lidstva. I malý kousek látky, která kdysi pokrývala tělo totiž může vyprávět příběhy celých generací.

Skrze oděv návrháři promlouvají k lidem „svým“ jazykem, o různorodých myšlenkách. V době, kdy samotná myšlenka, kterou každý autor do své práce vetká je hlavním předpokladem k vytvoření dobré kolekce, se návrháři inspirují prakticky vším.

Máme tady kolekce vycházející z přírody, literatury, hudby, výtvarného umění, přes sociální tematiku až po silné konceptuální úvahy, jak tomu je už zhruba od devadesátých

let. Škála je tedy opravdu široká. Je vždy proto jen na společnosti, jak moc se jí bude chtít tyto příběhy „zašifrovány“ do kolekcí, rozluštit.

Skrze právě aktuální téma, kterým se i já ve své práci zabývám jsem vyhledala pár současných návrhářů, kteří své kolekce věnovali právě gender tématice.

3.2 Gender vládne modnímu světu

Rok 2009 přinesl explozi nové módy pro muže - sukně. Se jmény jako Jean Paul Gaultier, Commes des Garçons (Rei Kawakubo) a Yohji Yamamoto už jsme se setkali v minulé kapitole. Nyní jejich jména zmiňuji v souvislosti s mužskou sukni, která je v tomto roce tolik propojila. A ne jen ona. Mužští modelové se v té době procházeli po molech i v avantgardním make-upu, a již zmíněnou sukni oblékali často na úzké kalhoty či legíny.

Co nám tímto počinem chtěla móda říci? Byla to snad reakce na jakési povědomí o transgender identitách, o kterých se často společnost ještě stále ostýchá zcela otevřeně bavit? Využili takto návrháři právě přesahy oděvu do mezikomunikačních výšin jako sdělovacího prostředku ke světu?



Obr.29

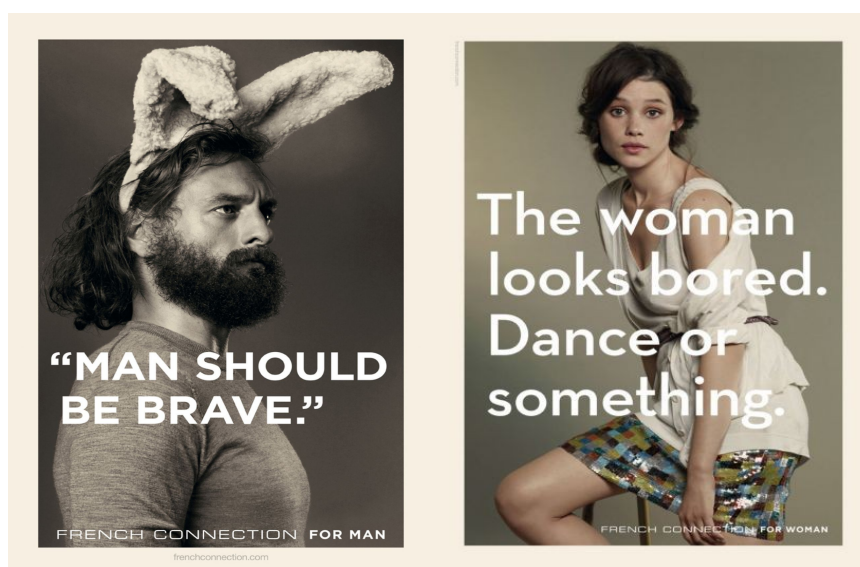
Jelikož móda úzce souvisí s reklamou, zaujala mne reklamní kampaň, kterou v roce 2011 spustila anglická módní značka **French Connection** ke své kolekci jaro/léto. Kampaň nesla název „Ty jsi...“ („You are...“), a odkazovala na otázky, co to znamená být muž či žena v dnešní společnosti.

Svémi provokativními snímky vybízela spotřebitele, aby se zamysleli, jak gender diktuje chování celé společnosti. Kampaň navazuje na předešlou, z roku 2010 s názvem „Muž a

žena“, za kterou získala značka i ocenění.

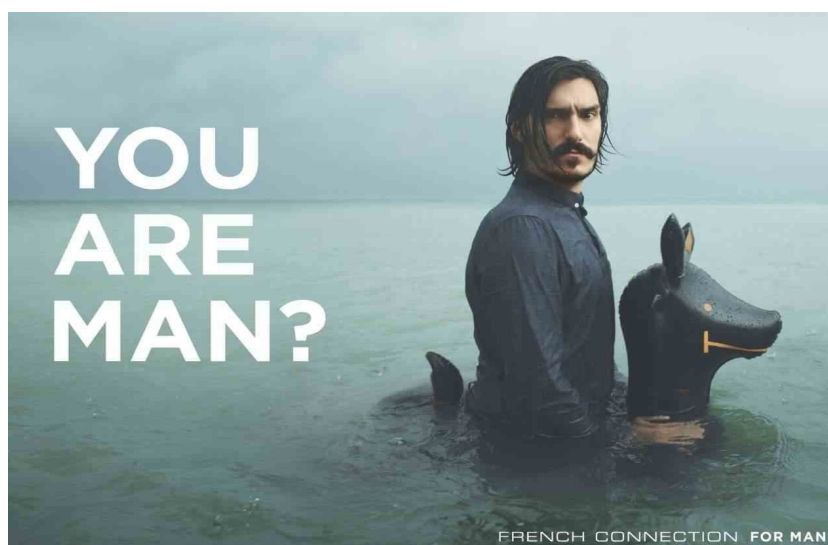
French Connection vybuodovala po dva týdny mužský kemp na ostrově Malta a ženský kemp na ostrově Gozo a poslala tam dobrovolníky, aby zjistili, co doopravdy znamená být ženou a mužem v 21.století.

Dobrovolníci zde dostávali úkoly, které v běžném životě nedělají (jako jízda na koni v moři, tanec na klavíru, pohled ze hřbetu nafukovacího zvířete atd...). To vše bylo zachyceno pomocí filmu a fotografií, jenž měly setřít typické předsudky a rozdíly genderových rolí v dnešní společnosti.



Obr.30

Fotografie z reklamní kampaně French Connection



Obr.31

Fotografie z reklamní kampaně French Connection

V roce 2012 zazářil v Paříži kanadský návrhář jordánského původu **Rad Hourani**, který by tak ze své podstaty mohl být jedním z mála opravdových současných couturierů.

Ve své tvorbě se opírá o jedince androgynního vzhledu a jeho tvorba se tak vyznačuje unikátními unisex kolekcemi, které značí „0, 1, 2, 3...x“. Pokud o své předchozí couture kolekci prohlašoval, že se jedná o “první androgynní kolekci haute couture vůbec,” nebylo důvodu mu jeho prvenství odebírat. Jeho oboupohlavní, či snad lépe bezpohlavní, modely však Houranimu přinesly uznání těch, od kterých ho potřeboval – znalých klientů.

Rad Hourani přistupuje k módě jako k sochařským plastikám – jeho modely jsou tvořené někdy z až mnohoúrovňových celků, které dávají smysl jen v tom případě, pokud jsou prezentovány jako jedna forma.

Androgynie modelů byla v Houraniho kolekcích podtržena strohostí tvarů a siluet, jako kdyby obě ze zúčastněných pohlaví dosáhly zrovnoprávněním jednoduchým kompromisem – odstraněním mužných rysů ve tváři a ženských tvarů na těle.²⁹

Sám návrhář o svých kolekcích říká: *„Začal jsem si představovat oblečení, stejně jako jsem začal vytvářet snímky: Se smyslem pro zvědavost a nevinnost. Žádné předsudky, žádná škola, žádní učitelé, žádné hranice. Taková se mi líbí představa o světě.....že bychom mohli žít a tvarovat sami sebe, pouze pozorováním. Mé oblečení je asexuální, nepochází z konkrétních míst, z žádného období, z žádné tradice, ale přesto by mohlo být doma kdykoliv a kdekoliv.“*



Obr.30

RAD by Rad Hourani 2012

*fashionista = milovník módy, člověk který se o módu zajímá

²⁹ Maudhome.cz [online] , Dostupné z: <<http://www.maudhomme.cz/2013/01/29/rad-hourani-haute-couture-ss-2013/>>

Další ze současných návrhářů, mapujících ve svých kolekcích tematiku genderu je **Rick Owens**. Ten představil svou kolekci na jarním týdnu módy v Miláně v roce 2012.

Jeho kolekce nesla název „Garment is Gender Identity“ (Oděv je Genderovou Identitou) a zamýšlel se v ní nad významem rozlišování pohlaví u oděvu vůbec. Dle něj by měly být šaty i sukně jak pro muže tak pro ženy stejné – tedy unisex. Žádný kus oděvu by neměl na první pohled definovat určené pohlaví, a nést na sobě genderovou „nálepku“. Nositel by tedy neměl skrze svůj oděv nijak promlouvat k veřejnosti o svém pohlaví.



Obr.31

Rick Owens SS/2012

V nám bližších krajích představila svou kolekci „IT“ v roce 2012 taky slovenka **Veronika Kostková**. Ta vycházela ze vztahů genderových rolí mezi muži a ženami a z pocitů transgender lidí. Kolekci založila na kapsách a kapsových váčcích, které dostala do líce oděvu a také košilových rukávech, které namnožila a našasila takovým způsobem, aby setřely pohlavní rozdíly.



Obr.32

Kolekce „IT“

V pozadí nezůstal ani **Karl Lagerfeld**, který za modní dům Chanel ukázal na pařížském týdnu módy 2013 kolekci podtrhující současnou situaci v registovaném partnerství homosexuálů a jejich osvojování dětí do vlastní péče.



Obr.32

Chanel by Karl Lagerfeld 2013

3.3 Model(ka)

Lícni kosti v pořádku, rty v pořádku, postava v pořádku. Na první pohled máte dojem, že jsou to modelky/modelové podle typických kosmetických pravidel módního světa. Když ale přistoupíte blíže, zjistíte, že opak je pravdou.

Na rozdíl od dob modelek maskulinních rysů, jako je Stella Tennant nebo Agyness Deyn, které za poslední léta plnily titulní stránky modních časopisů, je nyní estetika módního světa v rámci androgynního vzhledu o krok dále.

Důkazem toho je modelka, která je obecně známá pod pseudonymem **Lea T**. Tato na první pohled velmi atraktivní a krásná brazilská dáma byla ovšem donedávna ještě mužem. Svě pohlaví si nechala přeoperovat teprve před dvěma lety.

Byla to právě ona, kdo odstartoval tento „trend“ transexuálních modelů, když se poprvé objevila na stránkách časopisu Elle, líbající se s Kate Moss. Tato fotografie vznikla jako

reklamní kampaň pro značku Givenchy a brzy se objevila i na titulní stránce časopisu Love. Nepozovala však v šatech, ale oblékla pánskou kolekci této značky.

Lea T. byla první transsexuální mezinárodně úspěšnou modelkou, která byla focená pro Vogue nahá. Protože v té době byla ještě muž, vznikly tak fotografie, kde si své mužské přirození zakrývá rukou.



Obr.34
Lea T. S Kate Moss



Obr.35
Lea T.

Jako další příklad lze uvést **Casey Legler**, která ačkoliv je biologicky ženou, na přehlídkových molech předvádí pánskou módu a před objektivem fotoaparátu plní roli mužského modelu.



Obr.36
Casey Legler

V loňském roce se na přehlídkách známých návrhářů objevila také jemná devatenáctiletá blondýnka z Austrálie, jenž působí na mole jako anděl. U této ženy ale opět klame zrak - jedná se totiž o muže jménem **Andrej Pejic**.

Tento model srbského původu raketově vyletěl na výsluní a v současné době fotí s těmi nejlepšími fotografy a obléká kolekce návrhářů jako jsou Jean Paul Gaultier nebo Marc Jacobs. Objevuje se na stránkách magazínů Vogue či i-D. V letošním roce otevřel přehlídku v modelu od Gaultiera na týdně svatebních šatů v Barceloně.

Na dotazy ohledně své sexuality zásadně neodpovídá. Zdá se, že si užívá toho nejlepšího z obou světů. Dělení podle pohlaví ho vůbec nezajímá.³⁰

Když jsem se v rámci rozhovoru se slečnou J. bavila právě o tomto modelovi a pokusila se poznat chápání těla takto smýšlejících lidí, odpověděla mi tenkrát, že Andrej se takto ve svém těle cítí dobře, jelikož svůj vzhled, nesouvisející s jeho pohlavím považuje právě za ideál krásy.

Napadá mne při tom myšlenka, že pokud se říká, že andělé jsou tzv. „bezpohlavní“ tak Andrej se možná považuje za ztělesnění této bytosti na zemi.



Obr.37
Andrej Pejic



Obr.38
Andrej Pejic

Na závěr této kapitoly a vůbec celé teoretické části mi ovšem nedá nezmínit čínského dědečka **Liu Xianpinga**, který ve svém věku 72 let údajně řekl, že když pomáhal své vnučce vybalit zásoby pro její obchod s oblečením, zjistil že ho móda natolik chytla, že se do dámských šatů začal strojit a nechal se fotit.

³⁰ Guardian.co.uk [online] Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/fashion/fashion-blog/2012/nov/25/androgynous-models-ignore-gender-rules>>

Hravé fotografie s jeho pozami se díky vnuččinému e-shopu staly senzací a její tržby se náhle zvýšily až pětinasobně. Tento pán v sobě na stáří objevil velkou část z opačného pohlaví.



Obr.39

Liu Xianping

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 KONCEPT KOLEKCE

Kolekce „O“ je inspirována genderovou identitou ženy a muže. Vychází z jejich principů, vzájemných vztahů, rolí, v souvislosti s oděvem a zažitými pravidly v oblékání.

Filosofie kolekce je zaměřena zejména na genderovou identitu „Agender“, kdy se dotyčná osoba i celý život ve své genderové identitě hledá, a tíhne k označení „genderově neutrální“, neboli „bezpohlavní“. Z těchto termínů plyne také název mé kolekce „O“, což je genderový symbol pro „nevyhraněnost“ a pro mne zároveň představuje také jakési nekonečné hledání.

Jak už jsem zmínila v úvodu - podmětem k vytvoření této kolekce pro mne bylo setkání s ženou, která se jako žena necítí. Necítí se ale ani jako muž.

Svým mottem jsem si na začátku textu zvolila kromě citátu od Simone de Beauvoir také výrok od návrhářského dua A.F. Vandevorst, které zní: „*Moda je jazyk*“. I já jsem se totiž rozhodla prostřednictvím své kolekce vyprávět příběh. Příběh slečny J.

Koncept kolekce je postaven na promítání jednoho pohlaví do druhého, a jejich spojování. Vychází z typického oděvu muže (pánská košile), ženy (sukně), a trika (unisex). Celkově minimalisticky pojaté formy jsou propojovány tématickými detaily, jako je výrazné odšívání genderových symbolů do ramen, nebo zejména přetáčená mužsko-ženská léga, která je nejvýraznějším prvkem celé kolekce. Kolekci také propojují kožené pásky, které svou variabilitou umožňují přizpůsobit siluetu oděvu. Při jejich spojení násobí opět již zmíněný motiv přetáčení.

V kolekci jsem se snažila také zachytit jakýsi vývoj od samotného narození jedince, které znázorňuji prostřednictvím bílé „double“ košile. Ta pro mne symbolizuje čistého, neposkvrněného novorozence, který je ve své identitě zatím nevyhraněn – proto symbolika obou pohlaví. Dále kolekce postupuje přes hledání vlastní identity v ženské podobě, jako jsou bílé šaty, pak přes několik dalších modelů, které uzavírají košilové šaty s kabátem, symbolizující návrat k oboupohlavnosti. Výstupem je unisex kolekce přírodního charakteru.

Přírodní charakter kolekce je doplněn šperky v podobě dřevek na stříbrných řetízcích, které vznikly ve spolupráci s Renátou Vránovou .



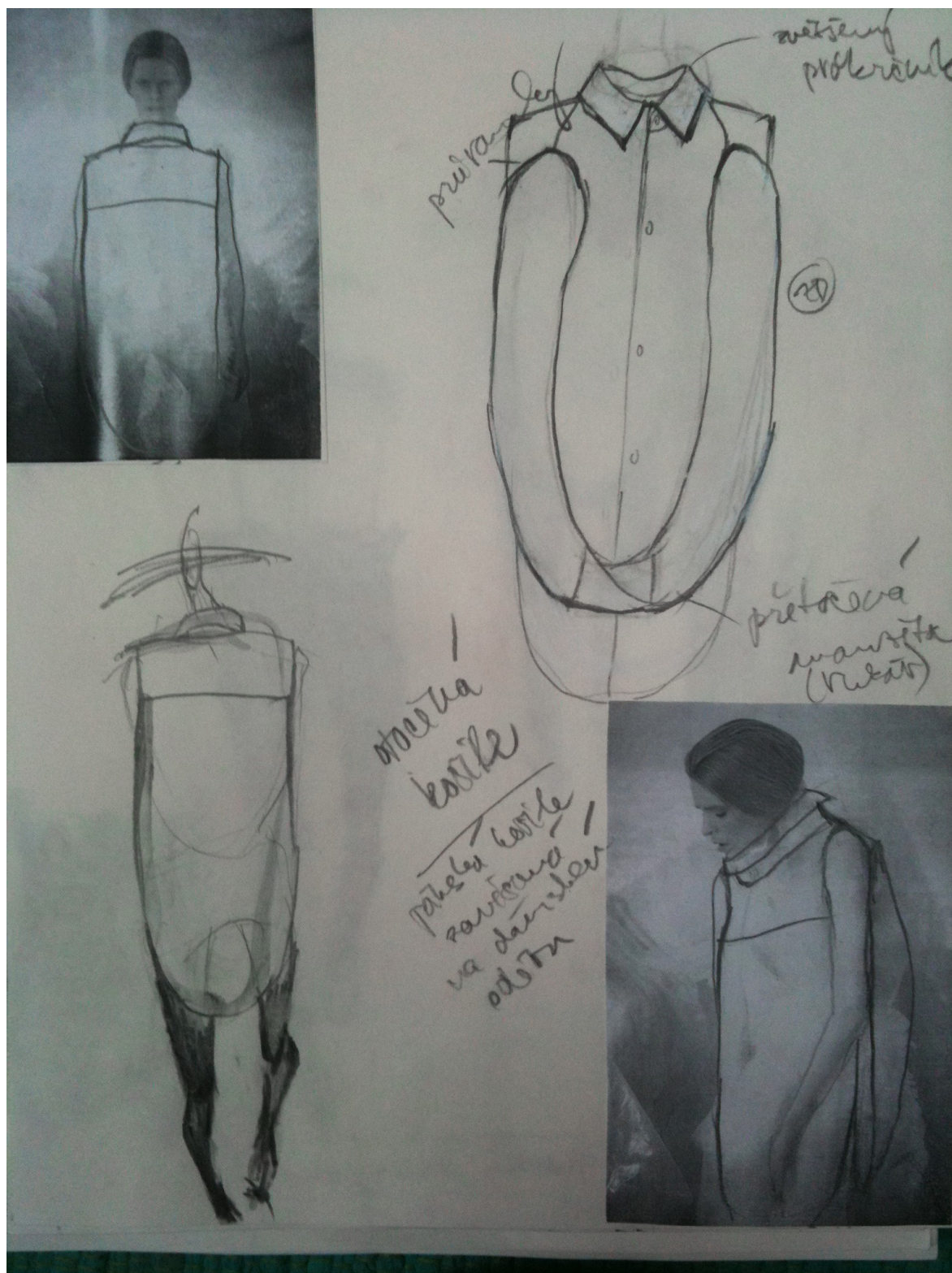
Inspirační koláž



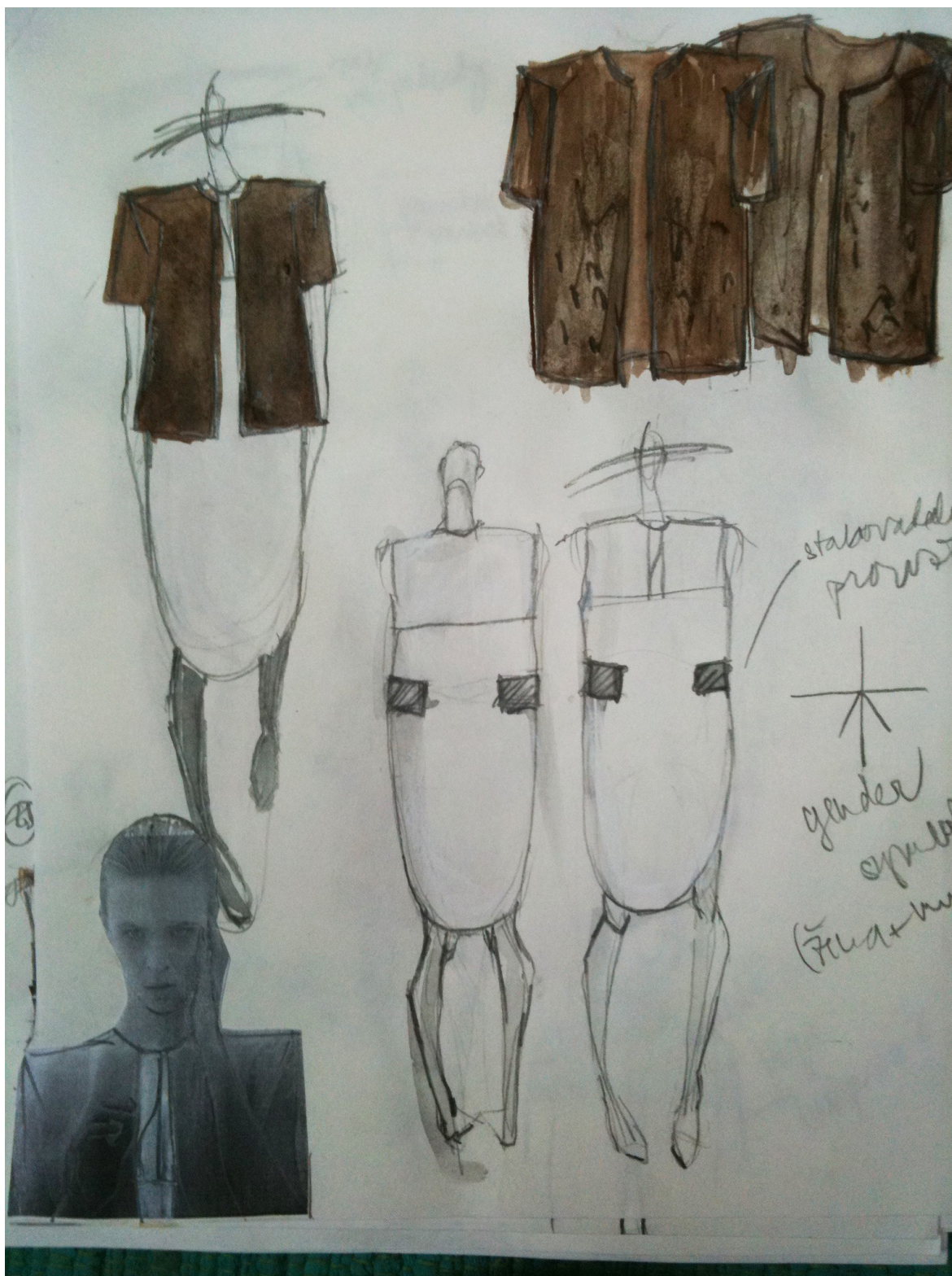
Rešerše siluet

SKICI

MODEL 1



MODEL 2



MODEL 3



MODEL 4



MODEL 5 – TRIKO / HALENA, KALHOTY



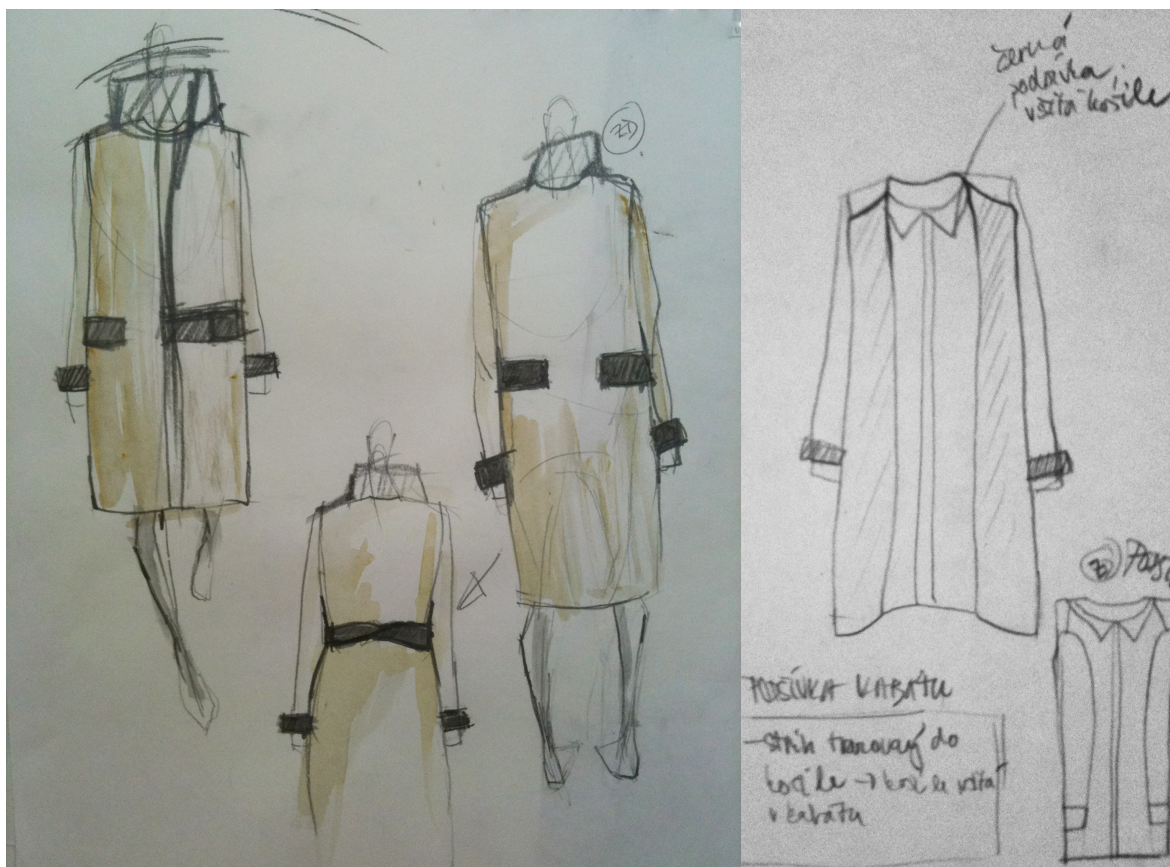
MODEL 5 – PLÁŠŤ



MODEL 6



MODEL 7



5 POPIS JEDNOTLIVÝCH MODELŮ

MODEL 1

„DOUBLE“ KOŠILE



Košile z bavlněného popelínu je volného pánského střihu bez prsních záševků, v předním díle jako otočená pánská košile, se sedlem a extra průramky, bez rukávů. Na zádech zavěšena klasická pánská košile se spojenými dlouhými rukávy. Princip „muž v ženě“.

Průkrčník a stojáčkový límec je na předním díle zvětšen v obvodu o 12 cm, kvůli jeho otočení. Límec i stojáček je vyztužený. Průramky jsou začištěné podsádkou a spodní okraj košile je dvakrát zahnutý a prošitý půl centimetru od okraje. Délka košile sahá zhruba pod pánevní oblast. Spodní kraj je tvarovaný do oblouku, s rozparky po bocích. Košile se zapíná pomocí sedmi knoflíčků a knoflíkových dírek v zadním díle. Všechny vnitřní švy jsou začištěny overlockovým stehem.

MODEL 2**ŠATY**

Šaty jsou ušity z bavlněného popelínu, volného střihu bez prsních záševků a výběrů, bez rukávů. Přední i zadní díl je členěn sedlem. Sedlo je dvojité, tudíž jsou pomocí něj začištěné průramky a průkrčník. V předním díle je přetočená léga, sahající po délku sedla, se dvěma klasickými knoflíčky a vyšitými dírkami. Spodní kraj je tvarovaný do oblouku s rozparky po bocích. Délka je zapravena dvojitým přehnutím a prošitím. Všechny švy jsou z rubní strany začištěny overlockovým švem. Po bocích jsou našity dva kožené pásky, které se dají v oblasti zadního dílu pomocí patentů sepnout.

BOLERKO



Bolerko z přírodní kůže má členěný zadní díl na tři části – sedlo zvláště, a dolní polovina rozdělena na dvě další části.

Přední díl má klasické rovné okraje, bez zapínání. Hlavicové rukávy jsou krátké, v hlavici hodně členěné. Rukáv sestává ze dvou dílů.

MODEL 3**KOŠILOVÉ ŠATY S DLOUHÝM RUKÁVEM**

Košilové šaty z hedvábí ve směsi s vlnou jsou opět volného střihu bez prsních záševků a výběrů s dlouhými hlavicovými, jednošvovými rukávy. V předním díle je zapínání bez prošité légy na 3 knoflíčky a knoflíkové dírky. Přední kraje jsou v zapínání přetočeny. Stojáčkový límec je vyztužen. Na konci rukávové manžety jsou stahovatelné kožené pásky s nastavitelnou velikostí pomocí patentů. V zadním díle je volné sedlo.

K trupové části je napevno připevněna zavinovací suknice. Trupová část a suknice jsou od sebe v předním díle odděleny koženým páskem. Další dva kratší pásky, všité do bočních švů umožňují stáhnutí v pase. Délka šatů sahá do oblasti kolen.

MODEL 4**KOŠILOVÉ ŠATY BEZ RUKÁVU, S KOŽENOU TRUPOVOU ČÁSTÍ**

Košilové šaty rovného střihu střihu bez prsních záševků a výběrů. Bez rukávů. Použitý materiál – kůže a hedvábí ve směsi s vlnou. Hladký přední díl, rovné přední kraje, bez zapínání. Kulatý průkrčník. Zadním díl členěn na čtyři části.

K trupové části je napevno připevněna zavinovací suknice. Po bocích suknice jsou našity kožené pásky, které umožňují stáhnutí v pase. Délka šatů sahá do oblasti kolen.

MODEL 5

TRIKO / HALENA S KALHOTAMI



Halena z hedvábí ve směsi s vlnou, rovného střihu, bez záševků. V předním díle zvýrazněná léga, střižnuta zvláště z bavlněného popelínu. Zapínání na 4 knoflíčky, které jsou všity střídavě s dírkami, do kříže. Léga je po zapnutí přetáčená. V zadním díle všité sedlo. Zbylá část zadního dílu je ušita z popelínu. Klasický oválný výstřih. Průkrčník i průramky jsou začištěny šikmou lemovkou. Spodní kraj je dvakrát založen a prošitý půl centimetru od kraje. Rubové švy jsou začištěny overlockovým švem.

Kalhoty jsou rovně střiženy, se sníženým sedem. Po sepnutí kožených pásků, všitých v bočních švech se kalhoty stávají pasovkami. V bočních švech jsou umístěny kapsy s podsádkou.

PLÁŠŤ



Taftový plášť sestává celkem ze tří dílců, volného střihu. Do průkrčníku všitý velký límec. Tříčtvrteční rukávy jsou přinechány k trupovému dílci. Pomocí kožených pásků uvnitř pláště se dají ohrnout a připnout k rameni – rukáv se tak zkrátí. Na stejném principu fungují i pásky v bočních švech, které se dají k sobě připnout pomocí patentů a tím změní siluetu celého oděvu. Přetáčené zapínání v předním díle, pomocí střídavě našitých patentů. Začištění krajů pomocí dvojitého přeložení materiálu a prošití v kraji. Vnitřní švy jsou začištěny overlockovým stehem.

MODEL 6**KOŠILOVÉ ŠATY S KRÁTKÝM RUKÁVEM**

Košilové šaty z bavlněného plátna s kůží jsou klasického, rovného střihu. Mezi trupovou částí a suknicí je v předním díle všitý pásek z kůže. Tytéž dva pásy jsou všity v bočních švech a umožňují tak pomocí patentů stáhnutí v oblasti pasu. Přední díl má v přední části rozparek pro zapínání. Přetáčené zapínání pomocí knoflíčků a knoflíkových dírek, skrytých pod horní koženou vrstvou, která je v oblasti trupu, u pasu a v ramenou přišita. Klasický hlavicový jednošvový rukáv, tříčtvrteční délky. Do průkrčníku je všitý stojáčekový límec z kůže, volně přecházející v zadní sedlo. Dolní kraj je střižen do oblouku s rozparky na bocích. Dolní kraj i kraje rukávů jsou začištěny pomocí dvojitého přeložení a prošití. Vnitřní švy jsou začištěny overlockovým stehem.

MODEL 7**KABÁT**

Vlněný kabát je volného střihu bez prsních záševků a jiných výběrů. Je tvořen ze tří dílců. V oblasti průkrčníku všitý vysoký, trychtýřovitý límec. Klasické hlavicové dvoušvové rukávy. Ve třech švech je kabát opatřen opět koženými proužky s patenty, pro variabilní zapínání na dámský nebo pánský způsob. Spodní kraj kabátu zakončen širokým lemem. Přední kraje jsou začistěny podsádkami a kabát je vypodšívkován. Podšívka kabátu střižena do tvaru jakoby zploštělé košile.

III. PROJEKTOVÁ ČÁST

6 FOTODOKUMENTACE

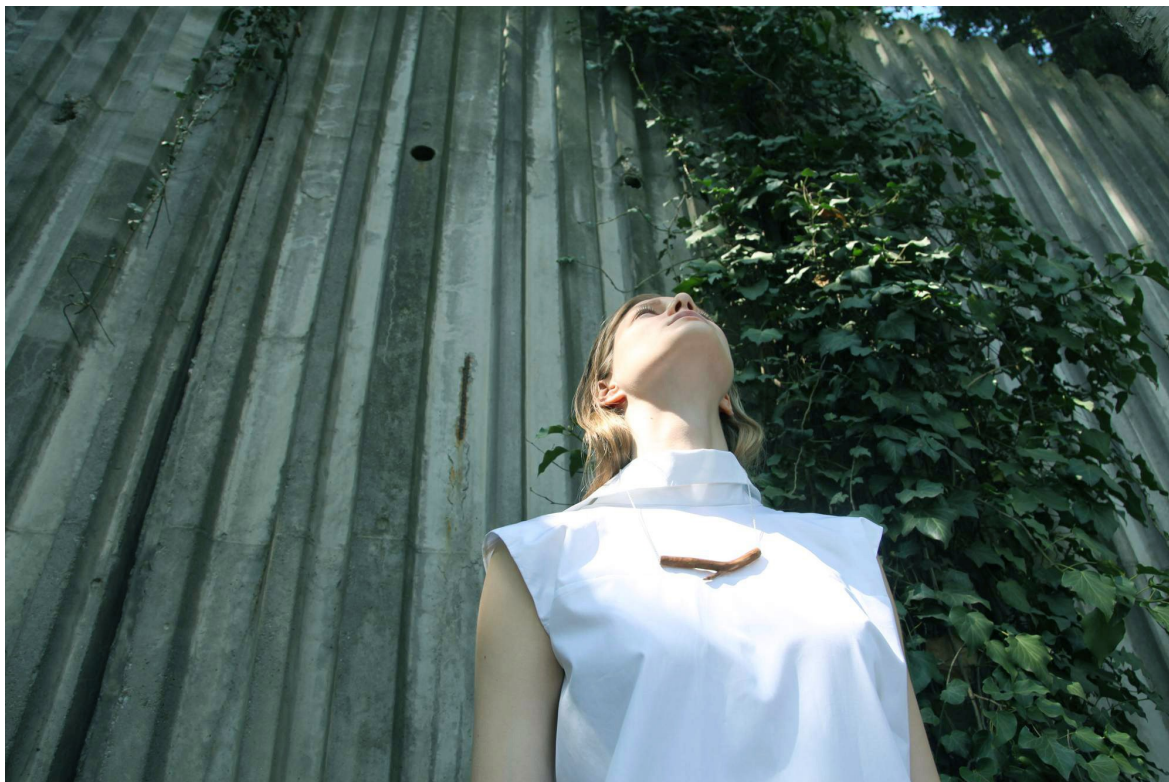
Konceptem pro zdokumentování celé kolekce na fotografiích a videu bylo její propojení s přírodou, se kterou myšlenka úzce souvisí. Zejména video mělo nastínit atmosféru propojení přírody s pocity z inspiračního příběhu.

Foto: Tereza Ondrušková

Video: Martin Cenkl

Modelka: Martina Doležalová

Model: Radim Scholaster

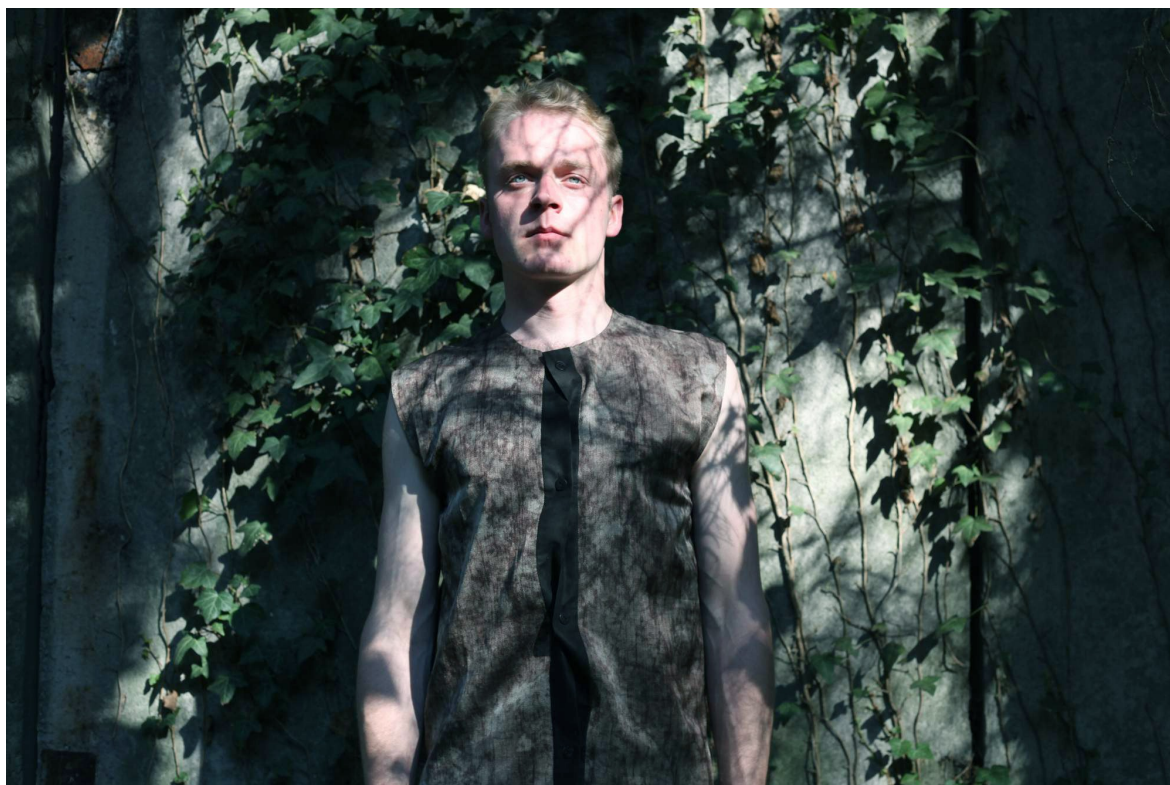
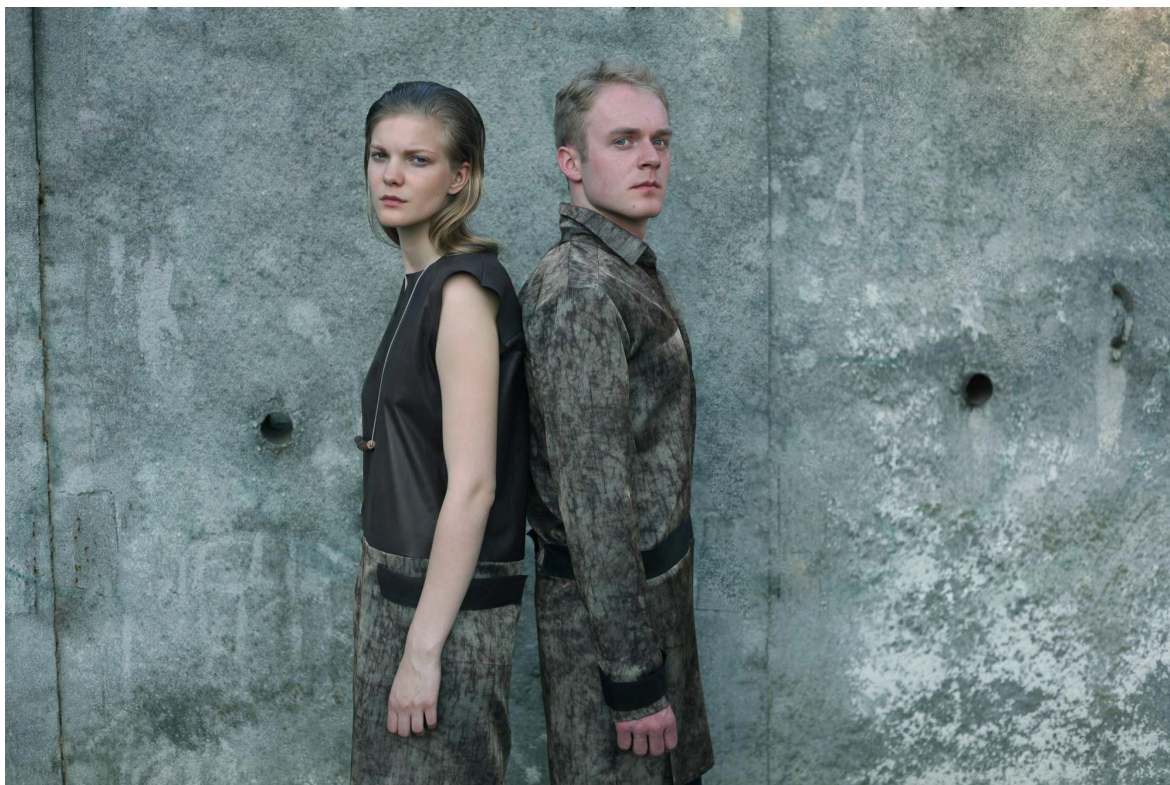
























ZÁVĚR

Při zhotovování mé bakalářské práce jsem prošla několika fázemi hledání správných forem a celkové podoby kolekce. Jak už to bývá asi u každého designéra, byly dny, kdy jsem tvořila s chutí, ale také ty, kdy jsem nevěděla kudy kam. Čím více jsem se nad kolekcí a celkovou koncepcí práce zamýšlela, tím více jsem do ní byla ponořena a začala si všimnout i v reálném životě skutečností skrze zvolené téma. Právě díky zvolenému tématu jsem si odpověděla na otázky, nad kterými jsem se již nějakou dobu pozastavovala. Pochopila jsem, že v podstatě každý z nás si v sobě neseme kus z opačného pohlaví – je jen na našem těle a mysli, jak dalece nám jej dovolí projevit se, a přijmout ho.

Tato práce mi dala zajisté nové zkušenosti, které se budu snažit dále maximálně rozvíjet. Také mne naučila přistupovat ke kolekci trošku odlišným způsobem, než jsem byla doposud zvyklá.

Vyzkoušela jsem si díky ní vyprávět příběh prostřednictvím samotného oděvu. Vyprávět, ale beze slov. Snad vás „příběh“ zaujal.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BOLICH, G., *Conversing of gender*, 2007, Lulu.com, ISBN: 0615156703
- [2] DAVIES, Hywel, *Modern menswear*, 2008, London: Laurence King, ISBN: 9781856695404
- [3] JONES, Thery, MAIR Avril, *Fashion now*, 2005, Taschen, ISBN: 9783822840757
- [4] KARSTEN, H. *Ženy – muži*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-145-x.
- [5] KYBALOVÁ, L., *Dějiny odívání. Od „zlatých dvacátých „ po Diora*, Lidové noviny, 2009, ISBN 978-80-7106-149-6
- [6] LIPPA, Richard, *Pohlaví: příroda a výchova*, 2009, Academia, ISBN: 8020017194
- [7] MÁCHALOVÁ, J., *Budiž moda*, 2012, Brána, ISBN 978-80-7243-608
- [8] MAŘÍKOVÁ, H. (ed). *Proměny současné české rodiny. Rodina-genderstratifikace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-93-1.
- [9] OAKLEY, Ann, *Pohlaví, gender a společnost*, 2000, Praha: Portál, ISBN: 8071784036
- [10] STEVENSON, N.,J., *Kronika mody, 1800 – 1870 – 1940 – 1960 – 1980 – 2020: kdo udává ton – nejslavnější modní ikony a návrháři*, 2011, Praha: Fortuna Libri, ISBN: 9788073215705
- [11] VALDROVÁ, J., *Gender a společnost*, 2006, Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, ISBN: 8070448083

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. <http://www.humanart.cz/fotografie-941-uveznen-v-cizimtele.html>.

Obr. 2. https://fbcdn-sphotos-d-a.akamaihd.net/hphotos-ak-snc7/398400_370251369654157_920333535_n.jpg

Obr. 3. <http://www.vieviolette.com/2013/02/neznalost-francouzskych-zakonu-omlouvaneb-o-parizankach-a-jejich-kalhotach/>

Obr. 4. <http://pinterest.com/inciute/paul-poiret/>

Obr. 5. <http://panino.wordpress.com/2010/03/03/η-δολοφονική-επέλαση-των-harem-pants-και-πως-να-τ/>

Obr. 6. <http://onthisdayinfashion.com/?tag=paul-poiret>

Obr. 7. <http://thefabuloustimes.com/tag/gabrielle-coco-chanel/>

Obr. 8. http://styleyourvision.blogspot.cz/2010_02_01_archive.html

Obr. 9. <http://printandpattern.net/welcome-to-hollywood/>

Obr.10. http://hprints.com/Marcel_Rochas_1934_New_Line_Leon_Benigni_Fashion_Illustration-10392.html

Obr. 11. http://en.wikipedia.org/wiki/File:We_Can_Do_It!.jpg

Obr. 12 <http://wiki.wildberries.ru/brands/rochas>

Obr. 13 http://coutureallure.blogspot.cz/2011_07_01_archive.html

Obr. 14. <http://www.doctormacro.com/movie%20star%20pages/Dean,%20James-NRFPT.htm>

Obr. 15. <http://fineartamerica.com/featured/original-vintage-levi-strauss-poster-1950s-->

chess-anonymous-.html

Obr. 16. <http://modcult.org/tags/advertising>

Obr. 17. <http://vebuti.blogspot.cz/2012/11/hippies.html>

Obr. 18. <http://www.prozeny.cz/magazin/krasa-a-moda/modni-radce/29909-modni-kousky-ktere-budete-nosit-znovu-a-znovu>

Obr. 19. <http://www.glamoursplash.com/2008/11/pierre-cardin-designer-of-future.html>

Obr. 20. <http://www.progboard.com/Smith-Patti/Horses/5218>

Obr. 21. <http://www.vam.ac.uk/content/exhibitions/david-bowie-is/about-the-exhibition/>

Obr. 22. <http://www.americansuburbx.com/2010/08/interview-interview-with-helmut-newton-2002-2.html>

Obr. 23. <http://www.ilikeiwishiheart.com/category/vintage/>

Obr. 24. <http://www.fashionstudiomagazine.com/2012/07/fashion-exhibitions-tokyo.html>

Obr. 25. <http://blog.stylesight.com/buzz/vivienne-westwood-1980-89-2>

Obr. 26. <http://pinterest.com/museumatfit/fashion-history-1990-2000/>

Obr. 27. <http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/2006.251a-c>

Obr. 28. <http://www.wandernvisuals.com/category/design/>

Obr. 29. <http://pinterest.com/pin/233694668135566861/>

Obr. 30. http://newshopper.sulekha.com/france-fashion_photo_644258.htm

Obr. 31. <http://antwerpsix.blogspot.cz>

Obr. 32. <http://nieuwsbriefpo-pkv.blogspot.cz/2011/10/walter-van-beirendonck-dream-world.html>

Obr. 33. <http://sdevarax.blogspot.cz/2009/09/gender-fashion.html>

Obr. 34. <http://bumbumbum.me/2010/10/01/french-connection-man-should-be-brave/>

Obr. 35. <http://1adt.com/from-the-net/creative-fcuk-and-french-connection-ads/attachment/creative-french-connection-and-fcuk-ads-10/>

Obr. 36. <http://blogpourhomme.wordpress.com/2011/02/20/french-connection-ss-2011-you-are-man/>

Obr. 37. <http://www.radhourani.com/pages/rh7>

Obr. 38. <http://fashionista.com/2011/06/rick-owens-mens-spring-2012-transcending-a-garments-gender-identity/>

Obr. 39. <http://www.webnoviny.sk/fotogaleria/kolekcia-it-veroniky-kostkovej/720651-fotografia.html>

Obr. 40. <http://fashion.telegraph.co.uk/news-features/TMG9821562/Karl-Lagerfeld-on-his-same-sex-haute-couture-statement.html>

Obr. 41. <http://fashion.telegraph.co.uk/news-features/TMG8267344/Kate-Moss-kisses-transgender-model-Lea-T-on-cover-of-LOVE-magazine.html>

Obr. 42. <http://messynessyctic.wordpress.com/tag/lea-t/>

Obr. 43. <http://www.artifactmag.com/fashion-atelier/androgynous-models-andrej-pejic/>

Obr. 44. <http://www.marieclairvoyant.com/uncategorized/andrej-pejic-starves-himself>

Obr. 45. <http://www.marieclairvoyant.com/uncategorized/andrej-pejic-starves-himself>

Obr. 46. <http://www.guardian.co.uk/fashion/fashion-blog/2012/nov/25/androgynous-models-ignore-gender-rules>

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA P 1: VZOREK VIDEO KE KOLEKCI

ODKAZ NA HTTP ADRESU PŘIKLÁDÁM ZDE:

<https://vimeo.com/66365665>